احمد تفسير

(30 جزء)

سورة الناس

(114)

Ketabton.com

ليکوال:
امين الدين سعيدي «سعيد افغاني»
ژباړن: مجيب الرحمن خطيبي

سورة الناس
احمد تفسير
(30 جزء)
(114)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

النَّاسِ سوره

۳۰ جزء

د الناس سوره په مديني منوره کې نازل شوې او شپږ آيتونه لري.

د تسميې وجه:

دا سوره ځکه په ناس نومول شوې ده چې د «قُلۡ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلنَّاسِ١» په مبارکه آيه پيل شوې او د ناس کلمه پنځه ځلې راغلی ده.

د الناس سورې د آيتونو، کلمو او ټکو شمېر:

د « ناس سوره » يوه له مکي سوروو څيني ده چې (1) يوه رکوع (6) شپږ آياتونه، (20) شل کلمې (81) يواتيا ټکي او(25) پنځه ويشت نقطې لري.

يادونه: د قرآن کريم د کلمو په شمېرکې علماء سره جلا جلا نظرونه لري (يعني دعلماوو په نظر کې اختلاف شته) د لا تفصيل لپاره تاسو کولی شئ،دآحمد تفسير الطورسورې ته ورشئ.

بايد يادونه وشي چې: د «الناس» سوره د مصحف شريف د ترتيب له مخې د قرآن کريم وروستۍ سوره او د قرآن کريم «فاتحې» سورې په شان د پاک الله سبحان تعالی شکر، ثنا ويل او له حق تعالی نه مرسته غوښتنه ده. پيل او په «معوذتين» چې د هغه مراد هم له حق تعالی نه مرسته او پناه غوښتل دي،پای ته رسيږي.

د سورې څيني مفسرينو (الناس او الفلق)سورې يې په «معوذتين»نومولي دي.لکه څرنګه چې په ټوليزه توګه څرګنديږي؛د دواړو سورو بحث يو شان دی،چې پاک الله نه له شره پناه غوښتل دي.

که په ټوليزه توګه يادې شوې سورې ته په ځير سره پام واړول شي؛ په واضح ډول به وپوهيږو چې «الناس» سوره د «الفلق» سورې شرحې سره يو شان ده. که «الناس» د «الفلق» سورې شرحه وګڼو، نو وينو چې د «الفلق» په سورې کې «د سحرګروسِحری چلونو» په اړه بحث شوی؛ او «الناس» سورې کې هغه څوک چې د انسان په سينه کې وسوسه اچوي بحث شوی دی. په «فلق» سوره کې د دنيا له آفتونواو مصيبتونوځيني پناه غوښتنه ذکر شوې او په «الناس» سوره کې د آخروي زيان يا له شره د پناه غوښتلو په اړه ټينګار شوی. لکه څنګه چې په «فلق» سوره کې د «شر» مفهوم بيان شو چې د دواړو رنځونو او دردونو لاملونه شامل دي. په الناس سوره کې د يوه شي له شره پناه غوښتل شوې چې د ټولو ګناهونو لامل دی؛ يعنې شيطاني وسواسونه او د هغه علايم، ځکه چې د آخرت ضرر يې ډېرسخت دی. نو د هغه د ټينګار له امله قرآن کريم په دې سورې ختم شوی.

په ټوليزه توګه د الناس سورې د آيتونو ويش :

له لومړي آيت نه تر دريیم آيت پورې، الله (ج) ته د انسان د پناه وړلو څرګندوينه شوې او الله سبحانه تعالی پناه ورکوونکی دی. د سورې له څلورم آيت نه نيولې تر پايه پورې، يعنې شپږم آيت پورې د بديو بيان دی چې انسان ته اړينه ده چې له دې بديو الله جل جلاله څخه پناه وغواړي،ترڅوله دې شر څخه ځان وژغورې او په ځانګړې توګه د دغوبديو

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرچینه دوه ډلې انس او جن دي؛ هغه بدۍ چې مور په **«فلق»** سورې کې ذکر کړي،عام دي، خو دلته له دوه ډلو انس او جن ځینې بدۍ صادریږي.

دالناس سورې عمومي منځپانګه یا محتوا :

د الناس سورې عمومي منځپانګه یوه رښتیني اصل ته اشاره کوي او وایي: هغه دا ده چې هوښیاراو ویښ اوسئ! انسان تل له شیطاني فتنو سره مخ وي،انس او جن شیاطین تل په دا هڅه کې وي چې د انسان زړه او روح کې ننوځي.هرڅومره چې د انسان مقام په علم **(ساینس)** کې لوړیږي او ورسره په ټولنه کې مقام ته رسیږي؛د شیاطینوفتنې**(وسوسې)** لاپسې ډېریږي،ترڅو انسان له سمې لارې وګرځوي، نوله همدې امله په دې سوره کې د نړۍ د بشریت ځارۍ، لاربنود او عالم په توګه رسول الله صلی الله علیه وسلم ته حکم کوي چې د هر راز وسوسو له شر ځینې الله جل جلاله سبحان تعالی ته پناه یوسئ.

د خناس د فتنواو وسوسونه پناه یوسئ!**«الَّذِي يوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ»**،**الله جل جلاله ته چې هم د خلکو رب هم پاچا هم خدای دی.**

په دې دوران کې د شیطان د فعالیت، پروګرام او پلان دا وي چې هغه خپل فعالیت او کاري پلان په پټه او په مکارۍ تر سره کوي. ډېرې وخت داسې پېښیږي چې شیطان د انسان په غوږ کې راڅرګندیږي او د هغه په ذهن کې داسې مسالې راپورته کوي چې انسان فکر کوي، دا د هغه خپل پلان او نظریه ده او د هغه په وجود کې روزل کیږي، همدا مساله لامل کیږي چې د هدایت د پوښښ ځای ګمراهي ونیسي. انسان باید په دې تمه نه وي چې شیطان په خپلو جامو کې ووینې، بلکې دوی تل د حق یوه برخه د باطل له یوې برخې سره ګډوي، ترڅو په خلکو واکمن شي.

نو په ټوله کې د الناس سورې بحث د انسان ښوونه او روزنه ده،دا سوره انسان ته ښوونه کوي چې تل له شیطاني وسوسو او فتنو سره مخ دی. د جن او انس شیاطین په دې هڅه کې دي چې د انسان په زړه او روح کې ځاله جوړه کړي، انسان باید ټول عمر بېداره او ویښ ویي، اند انسان باید په خوب کې هم شیطان سره د مُبارزې لاره هېره نه کړي.

علما وایي: د شیطان عمومي موخه د حق له لارې د خلکو ایستل دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الناس سورې تفسیر او ژباړه
۳۰ جزء
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
د بښونکي او مهربان څښتن تعالی په نامه

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ﴿١﴾ مَلِكِ النَّاسِ﴿٢﴾ إِلَهِ النَّاسِ﴿٣﴾ مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ﴿٤﴾ الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ﴿٥﴾ مِنَ الْجِنَّةِ وَ النَّاسِ﴿٦﴾

آیاتونو ژباړه:

«قل اعوذ برب الناس» (1): (ووایه! زه د خلکو پالونکي رب ته پناه وړم.)
«ملك الناس»(2) : (د خلکو مالک او واکمن ته.)
«اله الناس»(3) :(د خلکو (خدای او) معبود ته.)
«من شر الوسواس الخناس»(4): (د ډېرپټېدونکي وسوسه اچوونکي له شره.)
«الذی یوسوس فی صدور الناس»(5): (چې د خلکو په سینو کې وسوسه اچوي.)
«من الجنة و الناس»(6): (څه هغه د پیریانوله نسل څخه وي څه هغه د انساني له نسل څخه وي.)

د لغاتونو او اصطلاحاتو تشریح:

«الناس» : خلک «مَلِك»: سرور او سالار، واکمن، د اختار لرونکی «إله »: معبود، واکمن فرمان ورکونکی،هغه ځوک چې حاکم د زړونو دی.«الوسواس»:وسوسه کوونکی،د«الخنّاس» (خنس) مُوسوِس: هغه چې په پټه څه اوري او بېرته ځي، پټ کار. [← تکویر/۱۵، الخُنَّس] «یوسوس»: وسوسه کوي،په نرمۍ او ورو خبرې کوي. «الجنّة»: د جن (پیریانو) ډله، د پرښتو ډله.

ګرانو لوستونکو!

په دې مُبارکه سوره کې،د پیریانواو انسانانو شیطانانوله شرڅخه الله جل جلاله تعالی ځینې پناه غوښتل دي. په حدیث کې آمام آحمد، نسايي او ابن حبان له آبوذر (رض) روآیت کړی دی چې وې ویل: زه د رسول الله صلی الله علیه وسلم خدمت ته راغلم، رسول الله صلی الله علیه وسلم په جومات کې حضور درلود اووې فرمایل: «ابوذره! تا لمونځ کړی دی؟» ما وویل: «خیر» وي ویل: «پورته شه او لمونځ وکړه» له هغه وروسته ما لمونځ وکړ، راغلم او کیناستم. رسول الله صلی علیه وسلم وفرمایل:« تعوذ بالله من شر شیاطین الإنس والجن. اې ابوذره! د پیریانواو انسانانوشیطانانو،له شرڅخه الله جل جلاله تعالی ته پناه یوسه»ماعرض وکړ:« یا رسول الله،آیا انساني شیاطین هم شته؟!» وې فرمایل: هوا!

د الناس سورې تفسیر:

«قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ»(1 (ووایه: زه د خلکو رب ته، د خلکو مالک او(ربښتيني)حاکم ته پناه وړم،د خلکو برحقه معبود ته،ووایه:ای پیامره!د خلکو پروردګارته پناه وړم،(سوال کوم، ننواتې) کوم او باور کوم، ځکه چې ربوبیت یې د دې غوښتوونکی دی،چې حق تعالی ته پناه یوړل شي او سوال او دعا وشي، په «قُلْ» کلمه کې: مخاطب رسول الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

صلى الله عليه وسلم دی،ځکه چې یو بې ځاری لاربنود دی.او د دې مُبارک او لوړ مقام په پیروی سره ټول مومنان باید داسې ووایې او داسې پناه یوسي .
شیخ مفسرناصر الدین عبد الله بیضاوي وایې: « له هغه ځایه چې مخکښې آیت کې پاک **الله جل جلاله** سبحان تعالی ته د جسمي زیان څیني پناه وړل دي او دا زیانونه په انسان او د هغه په غیر کې عام دي،نوپه دې سوره کې له زیانونوڅیني هغه ته پناه وړل دي چې د بشر پرنفوس عارض کیږي او بشر ته ځانګړي کیږي.
یادونه:په قرآن عظیم الشان کې د **"قل"** کلمه له ۳۰۰ ځله څخه ډیره ذکر شوې ده،چې ډیری یې د رسول **الله صلی الله علیه وسلم** لپاره د الله سبحان وتعالی امر دی چې د منافقیونو اومخالفینو ځواب په توګه کارول شوې.

د مفسرینو په وینا:

دا چې **الله جل جلاله** تعالی د ټولو مخلوقاتو رب دی،خود انساني عزت په توګه په ځانګړې توګه یې ذکر کړې،ځکه چې د کائناتو ټول مخلوقات یې د انسان لپاره مسخر کړي او په حکمت او علم یې سپنګار کړي او خپلي مقدسي پرښتي یې اړې کړي دي،چې ورته سجدې وکړي،نو دوی د خدای تر ټولو غوره مخلوقات دي.
سربېره پردې،د یادونې وړ ده چې له دې کلمې جوته کیږي چې رسول الله صلی الله علیه وسلم د وحې امانت داردی او له ځانه څه نه وایې. سربېره پردې د **«قُلْ أَعُوذُ»** له جملې جوته کیږي چې خطرونه اوګواښونه دومره سخت دي چې **الله جل جلاله** تعالی خپل پیغمبر صلی علیه وسلم ته د پناه غوښتلو امر کوي او د **«أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ»** له کلمې جوته کیږي چې د الله تعالی له مرستې پرته د شر پر وړاندې مُبارزه ناشونې ده.
د مُبارکې آیې مهم یا جمعي تکې **«قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ»** په حقیقت کې دا بیانوي چې ګناهکاران په خپل ژوند کې باید ناهیلې نه شي،ځکه چې الله جل جلاله سبحانه وتعالی د ټولو خلکورب دی نه یوازې د مومنانواو همدارنګه **«قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ»** جمله موږ ته یادوي،کله چې پیامبر،پاک **الله جل جلاله** سبحانه وتعالی ته پناه وړئ، بیا نوزموږ دنده روښانه او واضح شوه،انسان باید ځان د خدای ترروزنې لاندې وګڼي**«بِرَبِّ النَّاسِ»**د هغه سلطنت او حکومت ومني.
باید ووایو چې بې ایمانه خلک په خپل قدرت،نفوس،قومیت او یا هم خپل مال ته پناه وړي اونازیږي،خوهغه خلک چې پر الله جل جلاله سبحانه تعالی ایمان لري تل خپل لوی څښتن ته پناه وړي چې د وجود څښتن، پاچا او معبود دی.

«ملك الناس»(2):

(پناه وړم « د خلکو مالک ته» یعنی،هغه ذات ته چې بشپړ ملکیت لري،یو بشپړ حاکم دی او یو بې مثاله او لامحدود واکمن دی، هغه د ټولو مخلوقاتو مالک دی،په شمول د حاکم او محکوم، پشپړحاکمیت په ټولو لري، پرهغو حکم کوي،د هغوی اعمال ثبت وي او په تدبیر سره د هغوی چارې څیړي، عزت او ذلت د هغه په لاس کې دی،فقر او بې وزلي هغه ورکوي.

«اله الناس»(3)

پناه وړم« د خکلو الله ته»یعني،دخلکومعبود ته له هغه ځایه چې ملک (پادشاه، واکمن) او کله هم خدای (معبود) وي او کله هم نه وي،نولوی څښتن تعالی په دې آیه کې واضح یا څرګنده کړې چې الوهیت (معبودي) اوعبادت د هغه ذات پورې ځانګړې شوي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

هېڅوك له هغه سره شريك كيداي نه شيِ.د **«إِلهِ اَلنّاسِ»:** دانسان عزت او شرف د هغه عظمت څرګندولو لپاره،درې ځلي يې **اَلنّاسِ** راوستلى او دا يې ضمير پورې محدود كړى نه دى او تكرار يې نيكي يا ښيګڼه ده.د ابن كثيرمفسروايي:دا درې صفتونه **د الله جل جلاله** صفاتو ځيني دي. **«ربوبيت»، «مالكيت» او «الوهيت»** نو خداى د هر څه څښتن، پاچا اومالک دى.اوټول مخلوقات د هغه مخلوقات او مالونه دي.دهمدې له وجې د پناه غوښتنې امريې كړى، هغه ذات ته پناه يوسئ چې د دا درېو صفتونو خاوند دى. مختصر ۳/۶۹۶)

پام مو وي :

لومړى هغه څه چې د انسان لپاره مختص او ځانګړې شوي دي،دهغه وده،تكامل او روزنه ده.**«بِرَبِّ النَّاسِ»** وروسته سياست،تدبيراوحكومت.**«مَلِكِ النَّاسِ»** اوهرڅومره چې د هغه وده زياته شوه چې همدا عبادت او بندګي ده. اود **«إِلهِ النَّاسِ»** په جملې كې موږ ته دا سبق را كوي،چې انسان بايد هغه چا ته پناه يوسي چې د هغه په اسراراو د هغه وسوسي چې د هغه په ځان كې دي پرې وپوهيږي .

يَعْلَمُ خائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَ ما تُخْفِي الصُّدُورُ - 19 غافر»(خداى د سترګو په خيانت اوهغه څه چې په زړونو كې پټوي خبر دى.)

«من شر الوسواس الخناس»(4)

پناه وړم هغه څه چې ذكر شوي دي « د وسوسه كوونكي له شرڅخه» چې شيطان «خناس» دى.

«خناس» له **«خنوس»** چې د پټولو او شاتګ په مانا ده،ځكه چې شيطان هم خپله پټ دى او هم كارونه يې،كه د هغه فتنې يا وسوسې ښكاره وى،نوهغه به بيا په خلكو غالب كېداى نه شواى.، خو په بهانو،ښكلوجامو او په مكرسره را څرګنديږي او بريالى كيږي.په حديث شريف كې راغلي:« شيطان د انسان پر زړه خپله پوزه ږدي،كله چې هغه خداى يادوي، شيطان بېرته ځي او كله چې **الله جل جلاله** تعالى هېركړي، نو زړه يې ورته نيسي او د هغه په زړه كې وسوسې اچوي»**(راوي حافظ موصلى).**

اوس چې شيطان يو **خنّاس** دى،هغه د خپل ناوړه پلان د پلي كولو لپاره تر هغه پورې مخكې كېږي او شاته كېږي،ترهغې چې په خپل پلان او برنامو كې بريالى شوي نه وي، نوموږ هم بايد په خپل ژوندانه كې د **الله جل جلاله** تعالى ذكر زيات كړو.

په قرآن عظيم الشان كې پرانسانانو څو ځله نيوكې شوې دي،كله چې ناروغ يا ستونزو اوكړاوونو كې راګيرشي، نو دعا كوي او پناه غواړي،خوهمدا چې خطر ورځينې لرې شو،كړنه او حالت يې داسې كيږي، ګويا چې موږ هېڅ نه پيژني.

قرآن عظيم الشان د **(۱۱يونس په سوره)** كې فرمايي **:« وَ لَوْ يُعَجِّلُ اللَّهُ لِلنَّاسِ الشَّرَّ اسْتِعْجالَهُمْ بِالْخَيْرِ لَقُضِيَ إِلَيْهِمْ أَجَلُهُمْ فَنَذَرُ الَّذِينَ لا يَرْجُونَ لِقاءَنا فِي طُغْيانِهِمْ يَعْمَهُونَ - 11»(او كه الله جل جلاله تعالى د خلكو لپاره په هغه چټكې سره لكه څنګه چې دوى د ځان لپاره خيرغواړي، پرهغوى يې په چټكه بلا راوستلې وي،يقيناً د هغوى اجل رارسيده، نو موږ به هغه خلک پريږدو چې زموږ سره د ليدو تمه (او باور) نه لري دوى به په خپلو سرغړونو كې ورک پاتې شي)**

د دې مبارک آيت مفهوم ته ورته دى، د **كهف** سورې 58 آيه او همدارنګه د **فاطر** سورې

(c) ketabton.com: The Digital Library

په 45 آیه کې هم راغلي، که خدای جل جلاله خلکو ته د دوی د اعمالو سزا ورکړي، دوی به ټول تباه شي، سربېره پردې، هغه اختيار چې د تکليف اساس دی له منځه ځي او اطاعت په ببرني اړخ بدليږي. ښايي**«اسْتِعْجالَهُمْ بِالْخَيْرِ»** مانا دا وي چې د پاک **الله جل جلاله** تعالی سنت په خیر رسونه کې سرعت وي او په شر رسولو کې مهلت ورکول او د دې جملې مانا دا وي چې پاک **الله جل جلاله** تعالی په خير رسولو کې بېړه کوي.

ګرانو لوستونکو!

اوس چې هغه **«بِرَبِّ النَّاسِ»**دی،نو موږ باید د نورو تعلیمي میتودونه ونه منو، اوس چې هغه**«مَلِكِ النَّاسِ»** دی،نو له ځان څخه د نورو مریه جوړ نه کړو او اوس چې هغه **«إِلَٰهِ النَّاسِ»** دی،نو راځئ چې خپل زړونه له هغه پرته بل څه ته ونسپارو او دا فکراوعقيده له فتنو د پناه اخیستلوغوره وسیله ده.هغه څوک چې د خلکو پر سینو،زړونو او روح وسوسه کوي،کېدای شي چې د پیریانو او شیطانانو ځینې وي یا هم د انسان ځینې،هو! وعدې او په تمه پرېښودل،نن او سبا کول د فتنې او وسوسې له لارو څخه دي .

« الوسواس » :وسوسه عبارت ده له پټ غږ او ورو ورو ښوځیدل .

امام قرطبي مفسر وايي :د شیطان وسوسه دا ده چې انسان په پټو خبرو سره خپل اطاعت ته رابولي، وسوسه د غږ د اوریدو پرته زړه ته رسیږي (د قرطبی تفسیر ۲۰/۲۶۳)

« الخناس »: خنّاس، خنّوس له ريښې څخه ده، چې د جنّ و انس له منځ څخه راپورته کيږي اود سازش او د غلولو لپاره د انسان په لور راځي،که پاک الله سبحان تعالی د انسان يار او ساتونکی نه وي،هغه له پښو غرځوي او وسوسه یې په زړه کې اچوي او که انسان پاک **الله** سبحان تعالی ته فریاد وکړي او مرسته وغواړي، يو دم تښتي او د يو بل فرصت تیاری نيسي.

مفسرين ليکي : **«وسواس»**:يعني وسوسه کوونکی، یعني د فتنې او وسوسې په هڅه کې وي، ستړيا او ستومانتيا نه لري،یعنی ستړيا هيڅ نه مني.**«خناس»**:يعني هغه دوښمن دی چې تل راځي او ځي او هرکله چې تاسو يې رتئ په ظاهر پټيږي،او کله چې تاسو ګومان کوئ چې لاړه بېرته راننوځي،د بیلګې په توګه کله چې تاسو يو څوک له يو ور نه بهر کوئ او هغه له بل ور څخه را ننوځي او د انسان په لور راځي.

د خناس ربښتينې مانا راتوليدل او شاته تلل دي، چې دا کنايه ده،کله چې تاسوالله ته متسول کيږي،د **الله جل جلاله** نوم اخلئ او **الله جل جلاله** ته ځان سپارئ،شيطان تښتي اوکله چې تاسوغافل کیږئ اود شیبې لپاره غفلت کوئ، شیطان بېرته حاضريږي؛يعنی هم حضورلري اوهم غيبيږي، په دی مانا چې ځي او راځي، شاته کيږي او يرغل کوي،نو **خناس** کې شیطان په دواړو څېرو یعنی په پټه او ښکاره راڅرګندیږي.معمولا د **خناس** کلمه د پټيدو په مانا راغلې. ربښتيا غواړي ووايې، چې زه د شيطان له شر،وسوسواو شيطان چې د الله له صفت او له نوم ځيني پټيږي،**الله جل جلاله** ته پناه وړم، د شياطينو پلان او هڅه همدا ده، چې د انسان له بې غورۍ ځنې ګټه اخلي او همدا چې انسان غافل شي، هغوي را پيدا کيږي او انسان چې ويښ او هوښياريږي اوالله سبحان تعالی ته پناه وړي اوالهي آياتو ته مخه کوي، نو هغوی غيبيږي او د الهي کلام مخې ته دريدی نه شي، نوانسان باید تل د ایمان او نیک عمل په قوت او په اړینو امکانتو درلودو سره د دوکه بازانو د دسيسو او چلونو په مخ کې تیار ولاړ وي او بی غوري او غفلت ونه کړي ترڅو د وسوسه کوونکو په لومه کې ونه نښلي او که نه دا ناپاکه وسوسه کوونکي او انساني

(c) ketabton.com: The Digital Library

صفتي موجودات هغه به له مینځه یوسي.**«خناس»:**دروغجن دوست اوملګرى،غداراوبې وفا ملګرى،دزماني وینه خوړونکى، ظالم لاربنود،مفسد او نور، چې په بېلابیولارو خلک ځوروي، دوکه کوي،په چال سره، په حیله، په درواغو،په سِحر،په دوکه،په مکر،په بېځایه خبرو،دهر رازمالي،تولنیز،انساني،قومي،ملي او مذهبي حقوقو د پښو په لاندې کولو سره ورو ورو د درواغو چت پورته کوي او په خپلو وسوسو سره خلک د بربادۍ په لور وړي او کندې کې یې غورځوي.

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي:دهرانسان په زړه کې یوکوردى،چې دوه خوني لري، پرښتې او په بل کې شیطان اوسیږي. (**پرښته هغه انسان نیکوکارونو ته هڅوي او شیطان بدو کارونو ته**) نوهرکله چې یو انسان د الله تعالی په ذکر کې بوخت شي،شیطان شاته کیږي او هر کله چې د الله سبحان تعالی له ذکرغافل شي،نود انسان پر زړه خپله مښوکه ږدي او بدې وسوسې راپاروي.**(رواه ابویعلی عن أنس مرفوعة، مظهرى).**

« الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ» (5) :

«هغه کس چې د خلکو په سینه کې وسوسې اچوي» (د **«وسواس»** کلمه په دى آیه کې هم د وسوسه کوونکي په مانا راغلې او هم د ناروا ذهنونو د خطر په مانا،خو دلته د وسوسه کوونکي په مانا ده)سره له دې چې وایي:**« مِن شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ»**،د شیطان د کړنې حکایت کوئ،خوموکدشوي په**« الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ»** او**«يوسوس»** فعل مضارع دى **(یعنی حال زمان)** مضارع فعل تل د هغه پرعمل ټینګار کوي چې تل د انسان په وسوسو بوخت دى او د خلکو پرسینو واکمن کیږي،خو کېداى شي چې په ظاهر کې هغه ونه وینئ،یا په فزیکي توګه د هغه شتون احساس نه کړئ،خود انسان دننه په زړه کې په وسوسو او په فتنه اچولو بوخت وي.

یادونه:« الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ»په جمله کې د هغه شتون د انسان په سینه کې داسي نه ده چې له هغه د تېښتي لار نه وي.

ځکه چې قرآن عظیم الشأن **(201 آیه اعراف په سوره) کې فرمایي: «إِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا إِذَا مَسَّهُمْ طَائِفٌ مِنَ الشَّيْطَانِ تَذَكَّرُوا فَإِذَا هُمْ مُبْصِرُونَ» کله چې شیطانان پرهیزګارو خلکو خواوو ته د اړیکي له لارې هغوى وسوسه کوي، نو دوى پوهیږي او اجازه نه ورکوي چې پر هغوى واکمن شي.**

دلته باید په دې حقیقت پوه شو چې وسوسه د شر د پیل نقطه ده او کله چې غافل یا خالي ذهن انسان خپل اغیزې لاندې راولي.لومړى د هغه په زړه کې د بدوهېلو هوس راپاروي، د ډېرو وسوسو اچولو وروسته هغه بده هېله یویې ټینګې ارادې ته اړوي،چې د بد عمل وروستۍ پایله ده،نو مانا او مفهوم د پناه غوښتلوداد دى چې الله سبحان تعالی ته پناه یوسي چې **الله جل جلاله** په پایله کې دا شر له منځه یوسي.

«من الجنة و الناس»(6):

په دې مُبارک آیت کې څه له پیریانو(جن،جنیات،)او څه د انسانانو **(انس)** ښځه وي،خو په اصل کې تعبیر وسواس(جنون) دى،یعنې فتنې**(وسواس)** کله له جنیاتو(جن،پیریانو) او کله له انسانانو**(انس)** ښځه وي.شیاطین او پیریان (جن) (لکه ښنګه چې پورته یادونه وشوه)د خلکو په زړونو په سینو کې وسواس اچوي، خو د خلکو په زړونو کې د انساني شیطان وسوسه داسې وي چې د انسان لپاره د یو نصیحت کوونکي لاربنود په څېره کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځرګندیږي او ځان زړه سواندی ښه یې،نو د هغه ویناوې چې خیرخواهي ښه او نصیحت ښه لري، د پېریانو د وسوسو په څېر د انسانانو په زړونو کې اچوي.

رښتیا! ابلیس څنګه چې د انسان په زړه کې وسوسه اچوي،د پېریانو په زړه کې هم وسوسه اچوي د**«من الجنة و الناس»**پایله او عمومي پوهه دا ده چې خدای خپل رسول ته لارښوونه وکړه.د پېریانو (جن) د بدئ له شراو د انساني شیطانانو د بدئ له شر پاک **الله جل جلاله** ته پناه یوسئ.که د چا په زړه کې دا شک را پیدا شو چې دا خو ځرګنده ده چې د(الجن) یعني وسوسې زیږنده د شیطان لخوا ده،چې د انسان په زړه کې د یو پټ کلام په څیر زیږوي،خو**(الإنس)** انساني شیطان علني مخامخ راځي او غږیږي.

دا وسوسې سره څه تړاو لري؟ځواب یې دا دی چې **الإنس** شیاطین ډېر داسې هڅه کوي، چې خپله خبره یا کلام داسې ځرګند کړي چې یو کار یا معامله کې د مخاطب په زړه کې شک یا دوه زړه توب را پیداشي او هغوی دا خبره په واضح ډول نه کوي.

شیخ عزالدین بن عبدالسلام په خپل کتاب **«الفوائد في مشکلات القرآن»** کې وایي:

مقصود د **الإنس** شیاطینو وسوسو څخه خپله د انسان نفس دی،ځکه!لکه څنګه چې شیطان د انسان په زړه کې د بدو اعمالوارمان اچوي،د انسان نفس هم بدو اعمالو لېواله کیږي،نوځکه یې رسول الله صلی الله علیه وسلم ته ښودله چې د خپل نفس له شره پناه وغواړئ.په حدیث کې ذکر شوي، **«اللهم اني اعوذ بك من شر نفسي و شر الشیطان و شرکه»** خدایه! زه له تا د خپل نفس له شر او د شیطان له شر او شرک څخه پناه غواړم.

دا مطلب باید دلته اضافه شي چې د قرانکریم د آیتونو له مخې شیطان د پېریانو له کورنۍ څخه دی او پېریان هغه مخلوق دی چې زموږ له حواس ځیني پټ دی.

نو دا طبیعي شوه چې شیطان د پېریانو له ډلۍ څخه دی او عسکران یې هم پېریان دي، خوپه دې صورت کې چې په دې مُبارکه سوره کې خدای تعالی موږ ته د انسان له نسل څخه د شیطان په اړه خبرې کوي او فرمایي:**«مِنَ الْجِنَّةِ وَ النَّاسِ»**،دا د څه مانا ده؟ دا پدې مانا ده، که چیرې یو انسان د شیطان تر کنټرول لاندې راشي، نوهغه به په حقیقت کې له شیطانانو وي. دا شیطان ته نوره مهمه نه ده چې د هغه سرتیري د هغه په څېر یو ډول او یو جنس څخه وي،هغه دې له جنتیانو څخه وي،ځکه چې د هغه په واک کې د پېریانو لښکر دی،اند کولی شي چې ځیني انسانان خپلې ولکې او خپل تګ لارې ته راسم کړي او له هغوی د ګډوډی،انحراف په توګه ګټه واخلي .

موږ باید له **الله جل جلاله** څخه پناه وغواړو،له هغو مُنحرف کوونکوعواملوڅخه چې زموږ په شاوخوا کې دي،که دا زموږ د خپلو نوعو څخه وي یا د مخلوقاتو په ښه چې موږ یې نه وینو،خو موږ یې په خپل(روح او روان) ذهن او روح کې د دوی وسوسې احساس کوو. **پرانسان د شیطان د سپارلو(ګومارلو) دلیل:**

مُفسرین په خپلو تفاسیرو کې پر انسان د شیطان د تاکلو علت په اړه لیکي:

د الله سبحان وتعالی لخوا پرانسانانو د شیطان ګومارل د دې لپاره دي،چې خلک له هغه سره مُبارزه وکړي، ترڅو د ازمایښت په ډګر کې وازمایل شي،خو هغه کسان چې پاک الله سبحان تعالی خپل په پناه کې راوستي دي په امن او امان کې دي. لکه څنګه چې په دې حدیث شریف کې راغلي: **«په تاسو کې داسې څوک نشته چې پرهغه (شیاطینو څخه) ملګري ورته ټاکل شوي نه و**، صحابه کرامو وویل:اند پرتاسوهم یا د خدای رسوله!؟ وی فرمایل: هو!اند پرما هم،خو حقیقت دا دی چې الله سبحان وتعالی زه پر خپلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

شيطانانو باندې غالب کړی یم،نوهغوی ماته تسلیم کړل شوي(یا مسلمان شوي)نوهغوی ماته د خیر پرته هېڅ امر نه شي کوی.

همدارنګه په حدیث شریف کې د انس رضی الله عنه څخه روآیت دی:رسول الله صلی الله علیه وسلم په جومات کې اعتکاف کاوه،نو د شپې له خوا ام المومنین صفیه رضی الله عنها لیدو ته یې راغله او رسول الله صلی الله علیه وسلم د هغې سره له جومات څخه بهر شو چې هغه کور ته بوځي. په همدې وخت کې د آنصارو دوه سړي له هغه سره مخامخ شول او کله چې یې رسول الله صلی الله علیه وسلم ولید،دوی خپل ګامونه ګړندي کړل،ترڅو ګړندي تېر شي. رسول الله صلی الله علیه وسلم هغوی ته په خطاب کې وویل:«تم شئ!دا ښځه چې ما سره وینئ صفیه د حیي لور او زما مېرمن ده »هغو دواړو وویل:سبحان الله یا رسول الله صلی الله علیه وسلم (آیا موږ ستاسو په حق کې بد ګومان وکړو؟!)رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل:**«إن الشیطان یجری من ابن آدم مجری الدم و إنی خشیت أن یقذف فی قلوبکما شیئا ـ أو قال ـ شرا»**«بې شکه شیطان د آدم د اولادې په وینه کې بهیږي،او زه وېرېدم چې دوی به ستاسو په زړونو کې څه راولي (واچو).

همدارنګه په حدیث شریف کې له **انس بن مالک (رض)** روایت دی:رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل:« په حقیقت کې شیطان خپل مهارت د بني آدم په زړه کې اچوي،نو که هغه **الله جل جلاله** یاد کړي هغه بېرته ځي او که د الله تعالی یاد یې هېر کړ،د هغه زړه خپلې ولکه کې راولي،نودا هماغه وسواس خناس دی »همدارنګه په یو بل حدیث شریف کې د **ابي تمیمه (رض)**له قوله راغلي او فرمایي:«درسول الله صلی الله علیه وسلم خروښوییده،ما وویل: شیطان دی ښکته وغورځیږي!رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل: مه وایه! چې شیطان دی ښکته وغورځیږي،ځکه کله چې ته داسي ووایې،خپل ځان پورته ګڼي او وایي:هغه مې په خپل قوت ښکته وغورځوه،خو که ووایې چې بسم الله: د خدای په نوم، هغه دی چې شیطان خپل ځان وړوکی حسابوي، لکه د مچ پشان کیږي»**ابن عباس رضي الله عنه** وایي:هېڅ ماشوم تر هغه وخته نه پیدا کیږي، چې په زړه کې یې وسواس نه وي، نو کله چې الله جل جلاله یاد شي،شیطان وتښتي او کله چې د الله تعالی له یاد ذکر څخه بې برخې شي، نو بیا فتنې وسوسې زیږوي.»

په الناس سوره کې د خدای (ج) درې صفتونه :

په الناس سوره کې د الله سبحان وتعالی درې ستر صفتونه **(ربوبیت، مالکیت او الوهیت)** بیان شوي چې دا ټول په مستقیم ډول د انسان ښووني، روزني او وسوسو، فتنو له منګولو څخه ژغورني سره تړاو لري.

البته له الله سبحان وتعالی د پناه اخیستلو مانا دا نه ده چې انسان دې یوازې په ژبه دغه جمله ووایي، بلکې په خپل فکر،عقایدو اوعمل سره دې پاک الله سبحان تعالی ته پناه یوسي.د شیطاني لارو، شیطاني پروګرامونو، شیطاني افکارو، تبلیغاتو، شیطاني مجلسونو او محفلونو حلقو ځان لرې کړي او په خپل افکارو کې رحماني تبلیغات ځای پر ځای کړي او که انسان په عملي توګه خپل ځان شیطاني وسوسو سره مخامخ کړ، نو بیا یوازې د دې سورې په ویلو او د دې ټکو په ویلو چېرته نه رسي، خو د **(رب الناس)** په ویلو سره د الله رب العزت اعتراف کوي او خپل ځان د هغه تر سرپرستی (روزنې) لاندې نیسي. د **"ملک الناس"** په ویلو سره خپل ځان د هغه ملکیت ګڼي،داسې بنده یې کرځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې هر حکم یې مني او د **«اله الناس»** په ویلو سره د هغه د عبادت په لاره کې خپل پل ږدي او له هغه پرته د بل چا له عبادت ډډه کوي، بې له شکه، څوک چې په دې درېیو صفتونو ایمان ولري او په دې درېیو صفتونو ځان سمبال کړي،هغه به د فتنه ګرو له شره په امن کې وي، په حقیقت کې دا درې صفتونه یا اوصاف درې مهمې روزنیزې زده کړې دي،دمخنیوي لپاره درې بنستیزپروګرامونه او د فتنو له شر د خلاصون درې وسیلې دي .

په دې سوره کې د بحث وړ موضوعات:

هغه موضوعات چې په دې سوره کې د بحث وړ دي،**استعاذه** او پاک الله جل جلاله سبحان تعالی ته پنا وړل دي.

د استغاثې تعریف:

استغاثه د ستونزو سختو حالت کې د مرستې غوښتو په مانا ده.

د استغاثې ډولونه:

استغاثه په دوه ډوله ده.

الف: استغاثه د نړۍ په اسبابو کې

د نړۍ په اسبابو کې استغاثه دا ده چې د ځاري په توګه کله چې انسان سختیو سره لاس او ګریوان کیږي،په دې حالت کې انسان د هغه مخلوق څخه د مرستې غوښتنه کوي چې د مرستې توان او امکان لري. هغه خلک چې د مرستې توان او امکانات لري، له هغوی مرسته غواړي،دا مرسته غوښتنه په خیریه او بدو دواړو امورو کې پېښیږي.الله جل جلاله سبحان تعالی فرمایلي:**«وَتَعَاوَنُواْ عَلَى الْبرِّ وَالتَّقْوَى وَلاَ تَعَاوَنُواْ عَلَى الإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ»:** «په نیکۍ او تقوا کې له یو بل سره همکاري وکړئ او په ګناه او خیانت کې له یو بل سره مرسته مه کوئ. »

ب: استغاثه د لوړ یا پورته نړۍ اسبابو کې: (مافوق عالم اسبابو کې)

استغاثه د لوړیا پورته نړۍ اسبابو کې(مافوق عالم اسبابو کې)دا ده چې په هغه کې انسان د هیڅ کوم کار توان ونه لري،له همدې امله، یو مومن سړی د الله تعالی دا غوښتنه کوي،لکه د اسلام د ګران رسول، د نړۍ په اسبابو کې لښکر تیارکړاو بدرجګړې ته لاړ،خو ځکه چې د هغوی شمیر لږ وو،نو د پاک الله سبحان تعالی بارګاه ته یې استغاثه وکړه ، تر څو یوځ یې فاتح او بریالی کړي.

«إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي مُمِدُّكُم بِأَلْفٍ مِّنَ الْمَلآئِكَةِ مُرْدِفِينَ»(انفال سوره(۹):

په یاد راولئ)هغه وخت چې تاسو خپل رب په چیغو راغوښته،نو ستاسودعا یې قبوله کړه چې زه به د زرګونو پرښتو پرله پسي رالیکولوسره تاسو سره مرسته (یاري) وکړم».صحیح مسلم له عمر بن الخطاب رضي الله عنه روایت کوي: د بدر په ورځ رسول الله صلی الله علیه وسلم مُشرکانو ته وکتل چې شمېر یې زر تنه وو او د هغه ملګري ۳۱۳ کسان وو، رسول الله صلی الله علیه وسلم به قبلې ته مخامخ ودرید، بیا به یې لاسونه اوږد کړل او خپل رب ته به یې دعا وکړه:**«اللَّهُمَّ أَنْجِزْ لِى مَا وَعَدْتَنِى اللَّهُمَّ آتِ مَا وَعَدْتَنِى اللَّهُمَّ إِنْ تَهْلِكْ هَذِهِ الْعِصَابَةُ مِنْ أَهْلِ الإِسْلاَمِ لاَ تُعْبَدْ فِى الأَرْضِ» (دحدیث شمېره 4687 صحیح مسلم):**

امام بخاري روایت کوي چې **ابن عباس رضي الله عنه** وایي، (د بدر په ورځ)

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د یوه سیوري لرونکي چتر لاند ولاړ و او وې فرمایل:« یا الهي! زه له تا غواړم چې په خپله ژمنه وفا وکړې، که دا د مومنو ډله نن دلته له منځه ولاړه په ځمکه کې به نور څوک ستا عبادت ونه کړي».دلته ابوبکر صدیق د رسول الله مُبارک لاسونه ونیول او ویې ویل: اې د خدای رسوله! تاسو خپل رب ته ډېر ټینګار وکړ، بس دی.

رسول صلی الله علیه وسلم چې زغره اغوستې وه، د باندی راغلی او وې ویل:« سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ وَيُوَلُّونَ الدُّبُرَ بَلِ السَّاعَةُ مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ أَدْهَى وَأَمَرُّ»: دا په دې مانا ده چې ډېر ژر به د دوی لښکر مات شي او دوی به شاته وګرځي او وبه تښتي. خو د دوی برخلیک قیامت دی او قیامت تر ټولو لوی او تریخ مصیبت دی.

امام طبراني روایت کوي چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم په زمانه کې یو منافق و چې خلکو ته به یې عذابونه ورکول، ځینو خلکو وویل چې موږ باید رسول الله صلی الله علیه وسلم څنګ ته ولاړ شو، ترڅو د دې منافق له لاسه استغاثه وکړو. رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل: ماته جایزه نه ده چې استغاثه وکړم، خو پاک الله ته استغاثه کیداي شي.(و روى الطبراني بإسناده عن عبادة بن الصامت أنه كان في زمان النبي - صلى الله عليه وسلم - منافق يؤذي المؤمنين، فقال بعضهم فقوموا بنا نستغيث برسول الله - صلى الله عليه وسلم - من هذا المنافق، فقال النبي - صلى الله عليه وسلم: (إنه لا يستغاث بي، و إنما يستغاث بالله)

استعاذه (پناه غوښتل یا وړل):

الله جل جلاله سبحان تعالی مسلمانانو ته لاربنوونه کړې چې تل له الله جل جلاله سبحان تعالی پناه وغواړئ.(فاستعذ بالله) (قل اعوذ برب الفلق) (قل اعوذ برب الناس) نو د همدې لپاره کله چې مسلمان پناه غواړي نو وایي: (اعوذ بالله من الشیطان الرجیم) د الله جل جلاله پیغمبرانو هم الله جل جلاله ته پناه وړې ده. «أعوذ بالله أن أكون من الجاهلين» پاک الله ته پناه وړم، ترڅو د جاهلانوله ډلې ونه اوسم. (البقرة سوره: 67) «وَإِنِّي عُذْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ أَن تَرْجُمُونِ» او زه خپل رب او ستاسو له رب پناه غواړم، له دې نه چې ما په تیږو ووهي.) الدخان سوره : 20) معاذ الله (یوسف سوره : 23) «ربنا ظلمنا انفسنا و ان لم تغفر لنا وترحمنا لنكونن من الخاسرين» دوی وویل....او قرآن موږ ته دا رجوع یا حواله بیانوي، ولې!؟ ځکه چې موږ هم د هغوی اولاده یو، نو د بنویېدو یا د ولېدو په وخت کې باید له الله جل جلاله سبحان تعالی ځینې پناه وغواړو. ابراهیم (ع) چې د پیغمبرانو پلار دی، هغه هم د اړتیا په وخت کې د خدای دربار ته رجوع کوله. «رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمَيْنِ لَكَ».

حضرت عیسی علیه السلام هم د خدای دربار ته دعا وکړه او وې ویل: «ربنا أَنزِلْ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِّنَ السَّمَاء تَكُونُ لَنَا عِيداً لِّأَوَّلِنَا وَآخِرِنَا وَآيَةً مِّنكَ وَارْزُقْنَا وَأَنتَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ» (سوره المائده/ ایه 114)

حضرت موسی علیه السلام هم خپلې ستونزې او دردونه د خدای دربار ته وړاندې کوي. :«وَقَالَ مُوسَى رَبَّنَا إِنَّكَ آتَيْتَ فِرْعَوْنَ وَمَلأَهُ زِينَةً وَأَمْوَالاً فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا رَبَّنَا لِيُضِلُّواْ عَن سَبِيلِكَ رَبَّنَا اطْمِسْ عَلَى أَمْوَالِهِمْ وَاشْدُدْ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَلاَ يُؤْمِنُواْ حَتَّى يَرَوُاْ الْعَذَابَ الأَلِيمَ» (سوره یونس/88)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قریشو د مُشرکانو د پناه غوښتلو عادت:

د اسلام د ګران رسول (صلی الله علیه وسلم) له راتګ مخکې په هغه زمانه کې داسې کسان وو،چې

-1پیریانو ته یې پناه وړه «وَأَنَّهُ كَانَ رِجَالٌ مِّنَ الإِنسِ يَعُوذُونَ بِرِجَالٍ مِّنَ الْجِنِّ فَزَادُوهُمْ رَهَقًا» (الجن سوره /8 (د انسانانو نارینه وو د پیریانو نارینه وو ته به یې پناه یوړه او د هغوی بغاوت (سرکشی) به یې ډېروله)

-2ځېنومُشرکانوخپلونیکوخلکو لکه لات،منات،هبیل او داسې نورو مجسمو ته پناه وړله.

-3د حبشې ځینو مشرکانود خپلو نیکو خلکو قبرونو ته به یې پناه یوړله او له هغه ځایه به یې خپل عبادت ځای جوړ کړ.

-4ځېنو مُشرکانو به ونو ته پناه وړله او هغه به یې مُبارکه ګڼله «فعن أبي واقد الليثي قال: «خرجنا مع رسول الله (صلی الله علیه وسلم) إلى حنين ونحن حدثاء عهد بكفر، وللمشركين سدرة (اغزي لرونکي ونو ته یې وایي.) يعكفون عندها وينوطون بها أسلحتهم، يقال لها ذات أنواط، فمررنا بسدرة، فقلنا: يا رسول الله صلى الله عليه وسلم اجعل لنا ذات أنواط كما لهم ذات أنواط، فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: الله أكبر، إنها السنن، قلتم والذي نفسي بيده كما قالت بنو إسرائيل لموسى: «اجْعَلْ لَنَا إِلَهًا كَمَا لَهُمْ آلِهَةٌ قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ» (سوره الأعراف: 138)، لتركبن سنن من كان قبلكم» (سنن الترمذي تحت شميره (2180) او ویلي دي چې دا حدیث صحیح دی)

-5ځېنو به مهرو،لرګیو،تیږو، تار او داسې نورو څېزونو ته پناه وړله او د نظر بندښت لپاره یې له داسې شیانواستفاده کوله، دا ټولې زده کړې د دې لپاره دي چې انسان د ستونزو پر مهال پاک الله سبحان تعالی ته پناه یوسي،بې بې مریم چې یوه پاکه او خدای پرسته ښځه وه،د ملایکې د لیدو پر مهال چې لومړی ځل یې نه پیژني وایې:«قَالَتْ إِنِّي أَعُوذُ بِالرَّحْمَن مِنكَ إِن كُنتَ تَقِيا»(مریم سوره /18 » (مریم) هغې وویل: که پرهیزکار یې، نو زه به له تا څخه له لوی مهربان خدای نه پناه وغواړم«اوس دا پوښتنه را پیدا کیږي، آیا داسې خلک شته دي چې د پاک الله جل جلاله سبحان تعالی د پناه غوښتلو پرته نورو خلکو ته هم پناه وړي؟

هو! داسې کسان شته دي،چې په قرآن ایمان نه لري، توحید د دوی په زړونو کې نه دی ځای شوی، له بلې خوا، قرآن پخپله د مُشرکانو په اړه وایي: له الله جل جلاله سبحان تعالی پرته (یا پر ځای یې) به یې نورو خلکو ته پناه وړله... د قرآن کریم آیتونه د پیریانو له ژبې موږ ته داسې وایې چې (جن) پیریانو ویلي : «وَأَنَّهُ كَانَ رِجَالٌ مِّنَ الإِنسِ يَعُوذُونَ بِرِجَالٍ مِّنَ الْجِنِّ فَزَادُوهُمْ رَهَقًا» (الجن سوره /8 (د انسانانو نارینه وو د پیریانونارینه وو ته به یې پناه یوړه او د هغوی بغاوت (سرکشی) به یې ډېروله)

او پخپله یې ویلي چې دغو کسانو چې پیریانو ته پناه وړله، پرته له دې چې دوی ته خپګان پیدا کړي،بل څه یې نه کول. په نننۍ عصر کې هم داسې کسان شته دي چې سِحرګرو(فال بین) ته ځي او پناه غواړي او همدا فالبین او ساحر هغوی جن یا پیرانو ته د پناه اخیستلو لپاره مخکې کوي،په تعویذونوکې د جنیاتو نومونه لیکي او شیطان هم پیری و. « إِبْلِيسَ كَانَ مِنَ الْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ» (سوره کهف/29) له همدې امله، دوی په نوو تګ لارو د هغو کسانو کړنې تکراروي چې قرآن یې په بده یاد کړي دي، نورو بنو او ډولونو په لارو هوارو سره .نن ورځ داسې کسان شته چې خلکو ته پناه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړي، ټول قرآن ولولئ، د قرآن په يوه پاڼه کې هم نشته چې يوه پيغمبر پرښتو ته پناه وړي وي، يا دا چې يوه پيغمبر خپل پخواني پيغمبر ته پناه وړي وي، يا د قرآن کريم يو آيت حکم کړی وي چې د ستونزو پرمهال يو انسان څخه پناه وغواړئ، خو له بده مرغه نن سبا ډېر داسې خلک شته چې مخورو خلکو ته پناه وړي. دا سمه ده چې دا خلک ستر شخصيتونه دي، خو د مصيبت په وخت کې دوی ته پناه وړل د ټولو پيامبرانو دعاګانو پر خلاف عمل دی، د **اعوذ بالله** په خلاف کار دی، موږ که د شيطان له شره پناه غواړو، نو پاک الله جل جلاله سبحان تعالى ته پناه وړو، په هغه شان چې تيرو پيامبرانو تل الهي بارګاه ته پناه وړله، که موږ له درد او کړاو پناه غواړو، يوازې د خدای (ج) دربار ته رجوع کوو او د پيغمبرانو په څېر(ربنا) وواېو.

د انسان دوه دوښمنه،انس او جن او هغوی سره د مبارزې لار:

علماء وايي،د انسان دوښمن، بل انسان او يا د انسان دوښمن شيطان کېدای شي،زموږ با عظمته رب د دوښمن سره د مبارزې، مقابلې او د دوښمن د ارامښت په اړه په لويوالي سره داسې ټکو ته لکه: ښه اخلاق،نرمښت ملايمت،له غچ اخيستلوډډه کول او له حوصلې کار اخيستلو ته لارښونه کړې او که په تدبير تګلارو سره له دوښمنې څخه يې لاس وانخيست، بيا هماغه د جهاد لارې او مقابلې ته يې امر کړی، خو يوازی او يوازی شيطاني دوښمن سره د مقابلې لپاره هماغه استعاذه له الله سبحان تعالى پناه غوښتو سپارښتنه شوې.

ابن کثير د خپل تفسير په سرېزه کې د دې موضوع په اړه د قرانکريم درې آيتونه ليکلي، چې په کې د دغو دوو دوښمنانو يادونه شوې.له دوښمن د خلاصون لپاره دا لارښونه شوې چې له غچ اخيستلو ډډه وشي، له ښو اخلاقو کار واخيستل شي او د دوښمن له شر څخه د استعاذې غوښتلو خبر ذکر شوې.

ابن کثير ويلي، په ټول قرآن کې د دې موضوع په اړه درې آيتونه راغلي: يو دا **«خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ» (سوره اعراف آيه 199)** دا تدبير يا اقدام د ښه کار کولو او د بدی له پامه غرځولو په مانا ده .

بيا يې د شيطان دوښمن په اړه يې وويل: **«وَإِمَّا ينزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيطَانِ نَزْغٌ فَاستَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ» (سوره مؤمنون آيه 96)** او د دې کار پايله له خدای (ج) پناه غوښتل دي. دويمه آيه، لومړی يې د انساني دوښمن د درملنې په اړه ويلي: **«ا دْفَعْ بِالَّتِي هِي أَحْسَنُ لسَّيئَه» (سوره مؤمنون آيه 96)** يعني بدئ په نيکۍ سره دفع کړئ، بيا يې د شيطان دوښمن په اړه ويلي: **(وَقُلْ رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّياطِينِ (97) وأعوذ بك رب أن يحضرون) (سوره المؤمنون آيات 97 و98)** يعني اې زما ربه! زه تا ته د شيطانانو له حملو او زما پر وړاندې له حاضرېدو پناه غواړم.

دريمه آيه کې د انساني دوښمن د دفاع په اړه ويلي: **«ادْفَعْ بِالَّتِي هِي أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَينَكَ وَبَينَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِي حَمِيمٌ» (سوره فصلت آيه 34)** يعني د بدی مقابله په خير سره وکړئ او که داسې وکړئ، نو وبه ګورئ چې دوښمن به مو ستاسو مخلص او دوست وي. بيا يې د شيطاني دوښمن سره د مقابلې په اړه ويلي: **«وَإِمَّا ينزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيطَانِ نَزْغٌ فَاستَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ» (سوره فصلت آيه 36)** دا ټکي څه ناڅه د اعراف سورې پخير دي چې راغلي، پايله دا ده چې له دې سره د مقابلې لپاره پرته له استعاذې بله لاره نشته. په دې دريو آيتونو کې د انساني دوښمن درملنه ده، ښښنه،ښه

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخلاق وربنودل شوي، ځکه چې دا د انسان په طبیعت کې نغښتې چې هغه په ښه اخلاق او په مهربانۍ ماتیږي او هغه کسان چې خپل واک یې له لاسه ورکړی، روح یې شیطاني شوی، د دوی درملنه په بل آیت کې د جهاد، قتال په بڼه ښودل شوې، ځکه دوی ښکاره دوښمنان دي او دوی په ښکاره وسلو سره مخې ته راځرګندیږي، له همدې امله، د دوی ځواک په زور سره له منځه وړل کیدی شي، د لعنت شوي شیطان په خلاف چې په طبیعي توګه بد دی،ښېنه او مهرباني په هغه هېڅ اغېزه نه لري، ترڅو هغه خپل شر څخه خلاص نه شي اودا ناشوني ده چې په روښانه توګه ورسره جهاد یا مُقابله وشي، دا دوه ډوله نرم او ګرم اقدامات یوازې د انساني دوښمنانوپروړاندې د کارور کیدی شي، شیطان سره د مُقابلې پروړاندې ګټور نه دي، نو یوازې د هغه درملنه دا ده چې انسان له خدای (ج) پناه وغواړي او د الله جل جلاله سبحان تعالی پر ذکر بوخت شي چې په ټول قرآن کې پرې بحث شوی او قرآن پرې ختم شوی دی.

شیطان ولې خانس ونومید؟

لغوین د «خنّاس» کلمې په اړه لیکلي، «خناس» د مبالغې صیغة او د «خنوس» له مادې اخیستل شوې چې دا د راټولولو(غونډیدو، جمع کیدو) او بیرته تګ (یا شاته تګ) په مانا ده، د همدې لپاره شیطان«خرس» ونومېد، ځکه کله چې د خدای (ج) نوم اخیستل کیږي یا یادیږي شیطان شاته کیږي یا ځان ګوښه کوي.

علماء وایي، د خناس لقب شیطان ته له دې امله ورکړل شوی چې په دوامداره توګه انسان وسوسه کوي، خو همدا چې انسان الله جل جلاله سبحان تعالی یاد کړي، بیا ځان یو ځای کې پټوي، خوهمدا چې انسان د الله جل جلاله سبحان تعالی له ذکر غافل شي، شیطان راځرګندیږي او د خپل خناس پر دنده پیل کوي.

د خناسانوډلې:

په دې اړه «وسوسه کوونکي یا خناس» یوازې یوه ټاکل شوې ډله ده یا که په انسانانو کې خنانسان شته دي او که دا ډله پیریانو کې هم شته؟ په ځواب کې باید ووایو، د خناسان په یو ډله یا په یوه جامه کې نه دي، بلکې خناسان د پیریانو او انسانانو تر منځ هره خوا پراته دي، خناسان په هرو جامو او هره ډله کې موندل کیدی شي، په مختلفو جماعتونو او مختلفو جامو باندې د دې ډلې وپشل شوي، موږ انسانانو ته دا سبق راکوي چې موږ باید د دوی له دسیسو او پلانو خبر واوسو او له دې ټولو شرونو خدای (ج) ته پناه یوسو .

شیطان او د هغه ولکه(کنټرول) پر انسان:

ډیری وخت د انسان په ذهن کې دا پوښتنه پیدا کیږي چې زموږ لوی ښتن تعالی څنګه داسې یو مخلوق پیدا کړی چې د پیداینت له پیله له انسان سره دوښمني لري؟ دا چې د هغه له شر خلاص شو، ولې هغه له منځه نه وړي او نه یې ختموي؟د دې پوښتنې په ځواب کې قرآن کریم د اعراف سورې په ۲۷ آیت کې څه ښکلی ځواب ورکوي او وایي:**« که څوک ووایي: چې خدای جل جلاله څنګه پر انسان داسې ځواکمن دوښمن واکمن کړی، داسې دوښمن چې د قدرت توازن یې ورسره یوشان نه دی، هغه هر چیرې چې وغواړي ځي پرته له دې چې څوک یې د هغه شتون احساس کړي.»** آن د ځینو روآیتونو له مخې، دا د انسان په بدن کې داسې حرکت کوي، لکه په رګونو کې چې وینه جریان لري .آیا دا د خدای جل جلاله له عدالت سره مطابقت لري؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دې پوښتنې په ځواب کې خدای (ج) فرمايي:« **موږ شياطين د بې ايمانه خلکو په سر ځارونکي، ساتوونکي واکمن کړي.»(إنّا جَعَلْنَا الشَّياطينَ أَوْلِياءَ لِلَّذينَ لايؤْمِنُونَ»**. يعني هېڅکله د هغو خلکو روح او زړه ته د ننوتلو اجازه نه ورکول کيږي چې د منلو لپاره يې چمتووالی نه وي اعلان کړی، يا په بل عبارت ليکل شوي آيه کې دا پوهه روښانه کوي چې: لومړني ګامونه د انسان لخوا اخيستل کيږي او د شيطانانو لپاره د انسان بدن ته د ننوتلو اجازه پخپله د انسان لخوا صادريږي، دا پدې مانا ده چې دا دښمن دی چې شيطان ته د ننوتلو اجازه ورکوي، د انسان له خوښې وروسته، شيطان د انسان د روح حدودو ته د رسيدو لپاره وسيله لټوي او هغه په بشپړه توګه خپله ولکه کې راولي او هغه يو شمير کسان چې شيطان ته د ننوتلو اجازه نه ورکوي، شيطان دا توان نه لري چې داسې کس ته ننوځي. زموږ لوی څښتن تعالی په دې اړه فرمايي: **«إِنَّما سُلْطانُهُ عَلَى الَّذينَ يتَوَلَّوْنَهُ وَ الَّذينَ هُمْ بِهِ مُشْرِكُون»« د شيطان واکمني پر هغو کسانو باندې ده، چې له هغه سره مينه لري او هغه يې د خپل روزونکي په توګه ټاکلی دی او هغه څوک چې د هغه عبادت کوي**. د « **نحل په « سوره » 100** مه آيه کې لولو: همدارنګه 42 مه آيه **«حجر»** په سوره کې بيا دا مساله راپورته کوي: **«إِنَّ عِبادي لَيسَ لَکَ عَلَيهِمْ سُلْطانٌ إِلاّ مَنِ اتَّبَعَکَ مِنَ الْغاوينَ»** (**ته به زما په بنده ګانو باندې حاکم نه شې، مګر په ګمراهانو باندې چې ستا پيروي کوي**.) په دې کې شك نشته چې موږ شيطان او د هغه نوکران نه وينو، خو هوښيار او بيدار خلك په دې پوهيږي چې څنګه د شيطان له فتنو او شر سره مبارزه وکړي او څنګه يې د نفوذ مخه ونيسي.

د ګمراهانو توبه نه قبليږي:

»توبه» او «توب» په لُغت کې رجوع او د بېرته راستنيدو په مانا ده.

راغب په خپل قاموس کې ليکي: **«توب»** دا په دې مانا ده چې ګناه په خورا ښکلي ډول پرېښودل شي او دا د ښېنې غوښتنو ترټولو ځرګند ډول دی، ځکه چې ښښنه غوښتنه په درې ډوله ده، يا يو ښښنه غوښتونکی وايي، هغه کار مې کړی نه دی يا وايي، هغه کار مې کړی، خوزما (موخه، قصد، نيت، مراد، منظور) مې دا وه او يا دا چې وايي، ما هغه کړی، خو ما دا بد کړي او زه به يې بيا تکرار نه کړم، په شريعت کې وروستني ډول ته توبه ويل کيږي.

توبه په اصطلاح کې:

توبه يوه عربي کلمه ده، د شريعت په اصطلاح کې له ګناه راستنېدل او پرېښودل دي.(راغب) ليکي:« په شريعت کې د توبې مانا د ګناه پرېښودل دي، ځکه چې دا بد کار دی، په تېرو وختونو کې پښيمانه کېدل او د ګناه د پرېښودو او اصلاح کولو پرېکړه کول دي.

ګرانو لوستونکو!

لکه څنګه چې د توبې له لغوي او اصطلاحي پوهي جوته شوه، په حقيقت کې توبه د زړه پښيماني ده، دا پښيماني نه يوازې په زړه کې د پرېکړې، ارادې د نيولو په مانا ده، بلکې دا پرېکړه او ايراده بايد د انسان په اعمالو کې په ښکاره توګه په ظاهر کې وليدل شي او وروښودل شي. په دې حالت کې ترټولو مهم عمل د واجباتو ترسره کول او د محرّماتو (ممنوعاتو) پرېښودل دي، په دې کې شک نشته دی چې زموږ لوی څښتن تعالی د هغه چا توبه قبلوي چې د زړه له تله په خپل ناحقه عمل پښيمانه وي او هغه هڅه وکړي چې جبران شي،د دې لاسته راوړلو وسيله په عمل کې ښودل دي، د دې امر پرځای کولو لار

(c) ketabton.com: The Digital Library

او اړيکو وسيله په عمل کې ښودل دي.قرآن کريم فرمايلي، د هغه چا توبه قبليږي چې د زړه له تله توبه وباسي او د ځان د اصلاح هڅه وکړي، د خدای له لوري ځواب ورکول کيږي. يعنی د الله جل جلاله سبحان تعالی له لوري قبليږي **«اِلاَّ الَّذِينَ تابُوا وَ أَصْلَحُوا»**(بقره سوره:آيه ۱۶) په دي حالت کي رب العزت په خپل فضل او کرم سره د خپل بنده توبه قبلوي، د توبي نه قبلول د خدای (ج) د ارادې خلاف دي او خدای (ج) دا کار نه کوي. زموږ لوی رب د قيامت تر ورځې پورې د توبې دروازې خلاصې ساتلي دي او خدای سره د خپل دی نه کوي، که د توبي ورونه وتړل شول، د ودې هڅو نه يا انګيزه لمنځه ځي،انسان له هلاکت، فلاکت او په پای کي پر ځمکه لګېدواو له لويې بدبختۍ سره مخ کيږي، له توبې پرته انسان ته د ژغورنې يا خلاصون لپاره بله لار نه پاتې کيږي،خو داسي خلک هم شته چې د دې ټولو هڅو او اخطارونو په نظر کې نيولو سره خپلې ناپوهی ته لمن وهي او دوی په ګمراهۍ کې ډوب دي او نه يوازې له خپل خالق انکار کوي، بلکې په خپلو ټولو شيطاني چلونو او بديو سره د نورو خلکو په ګمراه کولو بوخت دي. خدای تعالی د نساء سورې په ۴۸ او ۱۱۶ آيتونو کې فرمايي: **«اِنَّ اللهَ لاَ يغْفِرُ اَن يشْرَكَ بِهِ وَيغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِکَ لِمَن يشَاء وَمَن يشْرِكْ بِاللهِ فَقَدِ افْتَرَي اِثْمًا عَظِيمًا.»** (په تحقيق سره خدای (ج) (هېڅکله) شرك نه ښښي او بې له دې،چې خومره ګناوې دي؛نو چا ته يې چې خوښه شي (او وړ يې وبولي) وربښي يې او څوك چې له خدای (ج) سره شريك ونيسي؛نو په حقيقت کې ستره ګناه يې کړې ده(.او بيا فرمايي: «**اِنَّ اللهَ لاَ يغْفِرُ اَن يشْرَكَ بِهِ وَيغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِکَ لِمَن يشَاء وَمَن يشْرِكْ بِاللهِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلاَلاً بَعِيدًا.»** خدای (ج) يوازې شرك نه ښښي؛ خو له هغه پرته نورې ګناوې چا ته چې يې وغواړي (او وړ يې وبولي) ښښي،چا چې له خدای (ج) سره شريك ونيوه؛نو هغه په بې لارۍ کې (له حقه) ډېر لرې ولاړ.« مشرکانو او ګمراهانو دا خپله دنده ګرځولې ده چې له خدای (ج) او د هغه له بندګانو سره دوښمني وکړي او د دوی په ژوند کې له فتنې، فساداودوښمنی پرته بل څه نشته دي.د اسلام د سپېڅلي دين په لاربښوونو کې دا خبره په واضح ډول بيان شوې او وړاندوينه شوې ده، د هغو خلکو توبه چې د الهی آيتونو او نبوي احاديثو تحريف کوونکي دي او له ديني عقايدو منکر دي او په دين کې بدعت کوونکي دي، ټول هغه کسان چې د خلکو د ګمراهۍ لامل ګرځي ، توبه يې نه قبليږي، دا ډول خلک د خدای (ج) په فضل کې شامل نه دي او د فرعون په څېر به په جاهليت کې ډوب شوي او د خدای (ج) په غضب کې نيول شوي دي.

خو ګرانو لوستونکو!

په دې کې شک نشته چې ګناه هر څه چې وي، په توبې سره پاکيږي، عمومي او جامع ښښنه د قرآن کريم په يوه آيت کې مهم پيغام دا دی:**«قُلْ يا عِبادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ لاتَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَتِ اللهِ اِنَّ الله يغْفِرُالْذُنوبَ جَمِيعاً» زما بندګانو ته ووايه! تاسو په خپل ځان ظلم کړی دی،د خدای (ج) له رحمت څخه مه ناهيلي کيږئ،ځکه چې خدای (ج) به ټول ګناهونه وبښي." (زمر: ۵۳ آيت)** (خو د هغو کسانو توبې چې د حقايقو پوهېدو پرته ناپوهه دي او يا د انحراف په اړخونو نه پوهيږي او يا په قصدي توګه ګمراه شوي دي. دوی د خپلې ژبې او قلم په وسيله د نورو په ګمراه کولو بوخت دي،دوی به ونه ښښل شي او په پای کې به دوی په دنيا او آخرت کې په جهنم کې وشرميږي او د خدای (ج) لعنت به پر دوی وي، لکه څنګه چې مو مخکې يادونه وکړه، قرآن کريم د

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشرکانو او د شرک کوونکو،د کفراود الحاد د مبلغینو په هکله وایي:دا چې خدای (ج) ټول ګناهونه ببني، خو د شرک ګناه نه ببني: «أنَّ الله لایغفر أنْ یشرک به و یغفر ما دون ذلک لمَن یشأ؛ الله جل جلاله تعالی شرک نه ببني او له دې لږ چاته چې وغواړي ببني. (سوره نساء 116 آیت.) ځینې علماء په دې عقیده دي،چې عمومي مفاهیم د توبې د آیتونو په الفاظو کې لیدل کېدی شي او داسې خبرې کول،په دې کې د ټولو انسانانو حالت شامل دی چې د شرک موضوع هم په دې کې شامله ده دوی وایي: په دې حکم کې مشرکین هم شامل دي لکه څنګه چې فرمایي: «وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ؛ هغه ذات دی چې د خپلو بندګانو توبه قبلوي » (سوره شوری آیه ۲۵)

په ځواب کې باید وویل شي چې په دې کې هېڅ شک نشته، دا آیت او نور آیتونه چې د توبې احکام په کې راغلي، د شرک ببننه هم د توبې په رڼا کې ده. نو د مشرک نه ببننه د هغه د توبې د نه منلو په مانا نه ده،خو موخه دا ده چې ځینې ګناهونه،د خدای (ج) د پراخ رحمت له امله له توبې پرته،د نیکو کارونو په ښېراولاروسره اود کبیره ګناهونو په پرېښودلو سره ببنل کېدای شي، خو شرک هېڅکله د دې خاص رحمت په دایره کې شامل نه دی، ځکه چې مُشرک د الله جل جلاله تعالی د رحمت وړ نه دی. البته، د توبې په رڼا کې ببننه یوه ښکاره خبره ده،هغه کسان چې د اسلام په پیل کې یې اسلام پلو راتلل او د اسلام پیغمبر دوی قبلول، مشرک وو.نوله همدې امله،توبه او له ګناه بېرته راستنیدل به ټول ګناهونه آن شرک ومینځي.

د فرعون توبه ولې ونه منل شوه؟

د فرعون توبه ونه منل شوه، ځکه چې د فرعون عقیده په بېړني حالت کې اوداړتیا له مخې ترسره او بدله شوې وه،یعني کله چې فرعون داسې حالت ته ورسېد چې له هغه حالت د تیښتې لار نه وه او د نجات لاره یې نه درلوده او د هغه مړینه حتمي وه،نو د هغه توبه او پښیمانې ورته هېڅ ګټه ونه کړه،دادهغه ټولومجرمینو،ګناهکارانواوګمراهانوحالت او برخلیک دی،چې په بېړنیوحالاتو پښیمانیږي چې دوی ته توبه هېڅ ګټه نه شي رسولې. قرآن عظیم الشان دا په ځانګړې ښکلا سره بیانوي: «حَتّی اذا أدْرَکَهُ الْغَرَقُ قالَ آمَنْتُ أنَّهُ لا اِلهَ اِلاّ الَّذی آمَنَتْ بِهِ بَنُواِسْرائیلَ وَ أنا مِنَ الْمُسْلِمینَ» کله چې سېلاب د فرعون غېږه ونیوله، هغه وویل: زه باور لرم چې له هغه پرته بل هېڅ معبود نشته چې بنی اسرائیلو پرې ایمان راوړی دی او زه له تسلیم شویو کسانو یم. ». (سوره یونس:آیه ۹۰.) له همدې امله خدای پاک هغه مخاطب کړ او ویې ویل:«اَلآ نَ وَ قَدْ عَصَیتَ قَبلُ وَ کُنْتَ مِنْ الْمُفْسِدِینَ؛ ایا اوس ایمان راوړې، په داسې حال کې چې تر دې مخکې تا بغاوت او سرکشي کوله او د فساد کوونکو په صف کې وې؟

ګرانو لوستونکو !

دا حکم د فرعون لپاره خاص نه دی، د توبې د قبلولو یو شرط دا دی چې توبه د مرګ نه مخکې وشي، لکه څنګه چې قرآن کریم فرمایي:«وَ لَیسَتِ التَّوْبَةُ لِلَّذِینَ یعْمَلُونَ السَّیئاتِ حَتَّی اِذَا حَضَرَ أحَدُهُمُ الْمَوْتُ قالَ اِنِّی تُبْتُ اْلآنَ.»د هغه چا لپاره توبه نشته چې بد عملونه وکړي او د مرګ په وخت کې توبه وکړي.» (الناس سوره: ۱۸ آیت(که څه هم پوهیږو چې شرع په عبادت کې په نقل ولاړ دی نه په عقل، د خبرې عام فهم، استدلال، په ساده ژبه او په منطقي ډول د الهي اجراو ثواب په تاکنې کې دی. هغه چې د انحراف لار یې تعقیب کړي وي اود بېرته راستنیدو لار او فرصت تړي خو په پای کې د لاچارۍ له امله

(c) ketabton.com: The Digital Library

توبې ته مخه کوي، په دی حال کې ذهني منطق دا وايي چې باید توبه ونه منل شي،خو له بل اړه دا منطق او استدلال د پاک الله سبحان تعالی په رضا او اراده کې نغښتی دی کېدای شي، چې وبښل شي (ان شاء الله جل جلاله تعالی .(البته دا آیت د هغو آیتونو مفهوم لري،چې وايي: توبه تر وروستۍ ساه یا سلګۍ پورې قبلیږي او په دی کې هېڅ تضاد نشته،ځکه دا هغه شېبې دي چې په اصطلاح یې تراوسه یې د مرګ حتمي نښې نه دي لیدلي او نه یې د عقبا په نامه څه لیدلي او اوریدلي دي.

پاکه ربه! موږ د رښتيني توبه کوونکو په صف کې ودروه او له ګمراهۍ مو وساته.هغه څوک چې الله جل جلاله په هر حالت کې حاضر او ناظر ګڼي، نو هېڅکله دې کفر ونه کړي او د شراو فساد تبلیغ دې ونه کړي. الهي ذات له دې ټولو فتنواو فساد مبرا دی چې پرې یې تړي، په دې برخه کې سرغړونکي، لومړی او مخکې له دې چې نوروته زیان ورسوي، ېبرته خپل ځان ته زیان رسوي. موږ انسانانو ته له دې پرته بله لاره نشته چې خپلو اعمالو ته رجوع وکړو او پر دې قرآني آيې په خپل ژوند کې د یوه مثال په توګه عمل وکړو. موږ ته لازمه ده چې په اخلاص او صداقت دعا وکړو او اعلان وکړو:

»**رَبّنا ظَلَمْنا أَنْفُسَنَا وَ أَنّ لَمْ تَغْفِرْ لَنا وَ تَرْحَمْنا لَنَکُونَنَّ مِنَ الْخاسِرينَ. «خدایه! موږ پر خپل ځان ظلم وکړ او که ته موږ ته ببننه او رحم ونه کړې، نو موږ به له زيانکارانو یو.» (اعراف سوره، ۲۳ آیه)**

شیطان خبیث:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ « اې خلکو! هغه څه وخورئ چې په ځمکه کې دي، حلال او پاک دي او د شیطان په ګامونو(لارو) پسې مه ځئ ، ځکه چې هغه ستاسو ښکاره دوښمن دی.» (سوره بقره، ۱۶۸ آیه) د ژبپوهنې او دیني علماوو مطلق اکثریت په دې باور دی چې **"شیطان"** په ټوله کې عربي کلمه ده او دا د **«شطن»** له کلمې څخه اخیستل شوې. **«شطن»** د لرې کېدو مانا لري او هر باغي او سرکښ ته که څه انسان وي، پیری او که هم حیوان وي، د (شیطان) خطاب کېدای شي، خو **«شاطن»** کلمه د خبیث(بدکار، ناپاک، بدخواه ،ذلیل پلید) په مانا ده او ابلیس، د هغه اولاد (کورنی) او د هغه مرستیالان (مرستندویان) د همدې نافرمانۍ او سرکښی،کینې او فتنې له وجې د شیطان په نوم یاد شوي دي. دا کلمه په قرآن کریم کې ډیروهغو کسانو ته ویل شوې ده چې له شیطان سره همکاري کوي.**(و اذاخلوا الی شیاطینهم قالوا انا معکم)(بقره سوره، ۱۴ آیه) (او منافقان کله چې له خپلو شیطانانو سره یوازې وي، نو وايي: "موږ له تاسو سره یو.")** یا لکه څنګه چې د قرآن عظیم الشان د انعام سورې په ۱۱۲ آیت کې فرمايي: **(و کذلک جعلنا لکل نبی عدوا شیاطین الانس والجن)(او موږ هم د هر پیغمبر لپاره د انسانانو او پیریانو له شیطانانو څخه دوښمنان جوړ کړل)** د **«الشیطان»** او**«الشیاطین»** او**«شیطاناً»** کلمې له (۹۰) ځلې ډېر د قرآن کریم په بېلابېلو سورو کې ذکر شوي چې په ټوله کې شیطان د دوښمن بدخوا په نامه یاد شوی. په روایاتونو کې راغلي، شیطان په ملنډو سره وايي، ربه! ستا بنده ګان له ستا سره مینه کوي، خو ستا نافرماني هم کوي، خو برعکس، دوی ما خپل دوښمن ګڼي، خو دوی زما اطاعت هم کوي، په ځواب کې ورته ویل کیږي : ما د دوی اطاعت ستا سره د دوښمنۍ له امله ببنلی او زه د دوی ایمان قبولوم، که څه هم دوی زما سره د دوستۍ له امله زما اطاعت نه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په قرآن کریم کې د شیطان ځینې ناوړه صفتونه:

لومړی صفت:

کوم چې په قرآن عظیم الشان کې د شیطان لپاره ورکړل شوی، انسان او د هغه اولادونو سره سخته دوښمني ده.. **(ان الشیطان للانسان عدو مبین)**(بیشکه شیطان د انسان ښکاره دوښمن دی) (سوره یوسف، ۵ آیه)

دویم صفت:

هغه څه چې په قرآن کې شیطان ته صفت ورکړل شوی دی: فتنې، دسیسې د شیطان د ګمراهی لوبه ده:**(قال فبعزتك لاغوینهم اجمعین)** (**شیطان وویل: ستا په عزت مې دې قسم وي چې زه به دوی ټول وغولوم.)**

دریم صفت :

په قرآن کې شیطان د کفر، کبر او غرور صفت دی:«**یعِدُهُمْ وَ یمَنِّیهِمْ وَ ما یعِدُهُمُ الشَّیطانُ إِلاَّ غُرُوراً؛»«شیطان دوی ته درواغجنې وعدې ورکوي او په هېلو یې ساتي او له فریب او دوکو پرته بل څه ورسره نه کوي.»(نساء،۱۲۰ آیه)** همدارنګه د (ابراهیم/۲۲، حشر/۱۶-۱۷، اسراء/۶۴-۶۵، انفال/۴۸) ایاتونوته رجوع وکړئ، په اصل کې په قرآن کریم کې د شیطان یو نوم کبر**«غرور»** دی.

غرور (کبر)

«غُرُور» د مبالغې صیغه **«غُرور»**او په اصل کې هغه څوک یا یو شی دی چې ډېر غلوونکی، فریب کاراوچل کوونکی وي. **«یا أَیهَا النَّاس إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلا تَغُرَّنَّکمُ الْحَیاةُ الدُّنْیا وَ لا یغُرَّنَّکمْ بِاللَّهِ الْغَرُورُ » په یقین سره، د خدای (ج) وعده رېښتیا ده، اجازه مه ورکوئ چې د دنیا ژوند تاسو دوکه کړي او شیطان مه پرېږدئ چې تاسو وغلوي..» (د فاطر سوره، 5 آیه همدارنګه، د لقمان سوره، ۳۳ آیه)**

«ینادُونَهُمْ أَ لَمْ نَکنْ مَعَکمْ قالُوا بَلی وَ لکنَّکمْ فَتَنْتُمْ أَنْفُسَکمْ وَ تَرَبَّصْتُمْ وَ ارْتَبْتُمْ وَ غَرَّتْکمُ الْأَمانِي حَتَّی جاءَ أَمْرُ اللَّهِ وَ غَرَّکمْ بِاللَّهِ الْغَرُورُ؛» (د قیامت په ورځ) منافقین مؤمنانوته وایي چې موږ له تاسو سره نه وو، دوی وایي: هو! خو تاسو خپل ځانونه په هلاکت کې واچول او (د رسول الله صلی الله علیه وسلم د مړینې) انتظار مو وکړ او په (هر څه کې) مو شک درلود، هغه ستاسو د لرې او اوږده خوبونو اوهېلو تاسو سره دوکه وکړه، ترڅو چې د الله حکم راغی او شیطان تاسو د خدای (ج) پر وړاندې وغولولئ. (د حدید سوره ، آیه)که موږ د آدم علیه السلام په کیسه کې د شیطان چلونو او دوکو ته پام واړو، نو جوته به شي چې شیطان په تکړه ارواپوهنه او د انسان په بدن کې پر دوو قوي ځواکونولاس ږدي یا پورې کوي (یو یې د ابدیت هیله یا غوښتنه او بل یې د قدرت هیله یا غوښتنه ده) هغه ته یې درواغجنې وعدې ورکړې او د حضرت آدم (ع) د محاسبې وسیله یې په نښه کړه.

«فَوَسْوَسَ لَهُمَا الشَّیطانُ لِیبْدِي لَهُما ما وُورِي عَنْهُما مِنْ سَوْآتِهِما وَ قالَ ما نَهاکما رَبُّکما عَنْ هذِهِ الشَّجَرَةِ إِلاَّ أَنْ تَکونا مَلَکینِ أَوْ تَکونا مِنَ الْخالِدِینَ. وَ قاسَمَهُما إِنِّي لَکما لَمِنَ النَّاصِحِینَ» **بیا شیطان دوی وهڅول یا وسوسه کړل هغه چې د دوی له بدن څخه پټ دي را څرګند کړي او ورته یې وویل چې رب مو تاسو له دې ونې منع کړي نه یاست، خو د دی لپاره چې(که یې وخورئ) ملائکه به شي یا به د تل لپاره (په جنت کې) پاتې شي او هغوی ته یې قسم وخوړ چې زه ستاسو خیرخواه یم »(د اعراف سوره، آیه**

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۰-)«فَوَسْوَسَ إِلَيهِ الشَّيطانُ قالَ يا آدَمُ هَلْ أَدُلُّکَ عَلى شَجَرَةِ الْخُلْدِ وَ مُلْکٍ لا يبْلى» خو شيطان هغه وسوسه کړ او وويل: ای ادمه! ايا ته غواړې چي زه تا ته د ژوندانه وني او تل پاتې ملکيت ته لاربنوونه وکړم؟ (طه سوره، ۱۲۰)او داسي ده چي خدای فرمايي: «فَدَلاَّهُما بِغُرُورٍ... وَ ناداهُما رَبُّهُما أَ لَمْ أَنْهَكُما عَنْ تِلْكُمَا الشَّجَرَةِ وَ أَقُلْ لَكُما إِنَّ الشَّيطانَ لَكُما عَدُوٌّ مُبِينٌ» او په دې توګه يې په چل سره دوی (له خپل مقامه) ښکته کړل او د دوی رب ورته وويل: آيا ما تاسو له دې ونې منع کړي نه وئ؟ او ما نه وو ويلي چي شيطان ستاسو ښکاره دوښمن دی؟» (اعراف سوره ،۲۲)

څلورم صفت:

په قرآن کې شيطان داسې دی چې، شيطان د انسانانو اعمال د انسانانو په سترګو کې داسي ښکلي او زينت کړي دي چي غواړي په دې ډول بې لارې کړي او خلک له سمې لارې وګرځوي (و زين لهم الشيطان اعمالهم فصدهم عن السبيل)(او شيطان د دوی عملونه د دوی په سترګو کې ښايسته کړل، نو دوی يې له سمې لارې منع کړل.) (نمل سوره ۲۴ آيه)

پنځم صفت:

شيطان په قرآن کريم کې دا دی چې: شيطان تل خلکو ته د فحشا (زنا) او ګناه کولو امر کوي:«الشَّيطانُ يعِدُكُمُ الْفَقْرَ وَ يأْمُرُكُمْ بِالْفَحْشاءِ وَ اللَّهُ يعِدُكُمْ مَغْفِرَةً مِنْهُ وَ فَضْلاً وَ اللَّهُ واسِعٌ عَلِيمٌ؛شيطان، تاسو ته (انفاق(خرڅ يعنی مصرفپه وخت کې) د فقر او د لاس بندښت وعده درکوي او فحشا (او بديو) ته مو امر کوي، خو پاک الله سبحان تعالی تاسو ته د «ببښنې» او« زياتوالي» وعده درکوي او د خدای (ج) قدرت خورا لوی دی او په هرڅه ښه خبر او دانا دی . (له همدې امله هغه خپلې ژمنې پوره کوي.)» (البقره سوره،۲۶۸ آيه)

شپږم صفت:

شيطان په قرآن کريم کې دا دی چې شيطان ډېر غلوونکی او مکار دی، خو د هغه چل او غلونه ډېره ضعيفه ده.«ان کيد الشيطان کان ضعيفا»(په حقيقت کې د شيطان چل او غلونه ضعيفه ده) نساءسوره،۷۶ آيه

اووم صفت:

شيطان په قرآن کريم کې دا دی چې شيطان د هېرولو لامل ګرځي: «فانی نسيت الحوت ومانسانيه الا الشيطان»(ما مياشت هېره کړه او شيطان هغه زما له هېره ونه ويسته خوشيطان (کهف سوره،۶۳ آيه) (فانساه الشيطان ذکر ربه) (شيطان پرې د خدای ذکرهېرنه کړ.) (يوسف سوره:،۴۲ آيه)

اتم صفت

شيطان په قرآن کريم کې دا دی چې شيطان اولادونه او زيږون لري (افتتخذونه و ذريته اولياء من دونی و هم لکم عدوّ) (آيا تاسو هغه (شيطان) او د هغه اولادونه خپل څارونکي (سرپرستان) نيسئ، په داسې حال کې چې دوی ستاسو دوښمنان دي. (کهف سوره، ۵۰ آيه)

نهم صفت :

ځان خيرخواه(مهربان) ښودل: د شيطان يو له چالاکو لارو دا ده چې هغه د انسان

(c) ketabton.com: The Digital Library

محاسبوي سیستم ته ننوځي او په دې توګه انسانانو ته زړه سواند، مهربان، خیرخواه یا سرپرست په توګه ځان څرګندوي یا ښه یې د بېلګې په توګه د آدم (ع) په اړه د شیطان چال دا و.«فَوَسْوَسَ لَهُمَا الشَّيْطانُ لِيُبْدِيَ لَهُما ما وُورِيَ عَنْهُما مِنْ سَوْآتِهِما وَ قالَ ما نَهاكُما رَبُّكُما عَنْ هذِهِ الشَّجَرَةِ إِلاَّ أَنْ تَكُونا مَلَكَيْنِ أَوْ تَكُونا مِنَ الْخالِدِينَ وَ قاسَمَهُما إِنِّي لَكُما لَمِنَ النَّاصِحِينَ» بیا شیطان دوی وهڅول یا وسوسه کړل هغه چې د دوی له بدن څخه پټ دي را څرګند کړي او ورته یې وویل چې رب مو تاسو له دې ونې منع کړي نه یاست، خو د دې لپاره (که یې وخورئ) ملایکه به شي، یا به د تل لپاره (په جنت کې) پاتې شئ او هغوی ته یې قسم وخوړ چې زه ستاسو خیرخواه یم.»(د اعراف سوره، ۲- ۲۱ آیه) د «وسوس له» له جملې څخه- او د «لام» تکي ته په پام سره کوم چې معمولاً د منع یا ګټې لپاره راځي- یا داسې راځي چې شیطان خپلو فتنو وسوسو لپاره انسان ته خپله ځېره ډېره مهربانه،خیراندیشه،خیرلرونکې وښیي،خو د«وسوس الیه» په جمله کې داسې کومه مانا هېڅ نشته ده،یوازې د یو چا په زړه کې د«په پټه ننوتلو » په مانا ده.

ګرانو لوستوونکو!

پر دوښمن باور کول او د هغوی د خنداء ژمنو او ملاتړ په لومه کې ولویدل، یو بل ستر زیان دی، چې خلک باید ورڅخه ځان وساتي، دوښمن باید په هر ډول جامو کې د هغه د نښنو په واسطه وپیژندل شي او خلک باید د هغه پیژندلو څخه خبر شي چې په ځېنو مواردو کې د دوستۍ او مرستې تر شا پټ وي.

اې ربه! موږ د شیطان له شره وساته. اې ربه! موږ د شیطان له شره له تا پناه غواړو، یا تاته پناه راوړو .شیطان سره د مقابلې په اړه د قرآنکریم لارښووني او چارې لکه څنګه چې مو مخکې یادونه وکړه، قرآنکریم په څوآیتونو کې شیطان د انسان ښکاره دوښمن بللی او فرمایي: ان الشيطان للانسان عدو مبين؛« شیطان د انسان ښکاره دوښمن دی.»او په بل اخطار کې وایي، اجازه مه ورکوئ چې شیطان تاسو وغلوي یا مو دوکه کړي، لکه څنګه چې هغه ستاسو مور او پلار له جنته وویستل.

لوی قرآن انسان ته خبرداری ورکوي او تل د انسان لپاره د خطر تالۍ وهي او فرمایي: «هرڅوک چې د خدای (ج) پر ځای شیطان د خپل مشر او سرپرست (روزونکي) په توګه غوره کړي، نو په ښکاره به لوی تاوان وکړي » همدارنګه قرآنکریم هم د شیطان د پیروانو په اړه فرمایي:«هر آینه(هنداره)زه به دوزخ له تا او هغه بندګانوڅخه ډک کړم چې ستا پیروي وکړي..» دلته یوه پوښتنه راپیدا کیږي او هغه دا چې د شیطان د خطرناکوپایلوپه اړه د ټولو قرآني نصیحتونو او د پیغمبرانواوعلماوو له ټولوګواښونوسره سره بیا هم ولې خلک له دې ګواښونوځینې غافل دي؟په څواب کې باید ووایو چې د انسانانو دغه بې پروایي په لاندې عواملو کې خلاصه کېدای شي.

لومړی عامل:

د شیطان نفوذ دومره پټ او دقیق پټ پلان لاندې وي چې سړی فکر کوي، دا پخپله ده چې دا ډول پرېکړه نیسي او هېڅا سره د دوښمنۍ احساس نه کوي.

دویم عامل:

د دې خطرناک دوښمن د تعقیب پایلې سمدستي نه دي، مطلب دا چې اکثره خلک د اماره نفس او شیطان پیروي کوي، دومره ژر نه ده چې انسان دې د هغه ترخه خواړو خوند

(c) ketabton.com: The Digital Library

وڅکوي او د هغه پر وړاندې دې مقاومت وکړي.

دریيم عامل:

افراطي خوند اخیستنه چې په پایله کې يې خلک له مقاومت بې برخې کوي.

څلورم عامل:

حیرانتیا، تنوع اونرمښت چې په شیطان کې شتون لري، د شیطان د برنامو يو له اغیزمنو عواملوځینې دي، دې ته په پام سره چې شیطان په قرآن عظیم الشان کې د انسان ښکاره دوښمن په توګه ورپیژندل شوی .

ولې خدای (ج) شیطان ته د وسوسې اجازه ورکړې؟

مخکې له دې چې دې پوښتنې ته ځواب ورکړم، غواړم لږ شاته ولاړ شم او په مختصره توګه لنډه کیسه د قرآن عظیم الشان له نظره پیل کړم.کله چې شیطان د نافرمانۍ له امله د الهي له درګاه وشړل شو،نوهغه له الله جل جلاله تعالی نه مهلت وغوښت،الله جل جلاله تعالی ورته تر ټاکلې مودې پورې مهلت ورکړ،له دې مهلت وروسته شیطان وویل:دآدم اولاده به وسوسه کړم او هغوی به زه اړ کړم چې بد کارونه وکړي. قرآن کریم د حجر په سوره کې (له ۳۶ آیت تر ۴۰ آیت پورې) په دې اړه داسې فرمايي : **« قال رب فانظرنی الی یوم یبعثون﴿۳۶﴾ قال فانك من المنظرین ﴿۳۷﴾ الی یوم الوقت المعلوم﴿۳۸﴾ قال رب بما اغویتنی لأزینن لهم فی الارض و لأغوینهم اجمعین﴿۳۸﴾ الاّ عبادك منهم المخلصین﴿۴۰﴾»** (**شیطان وویل: ربه! ما ته وخت راکړه، تر هغې ورځې پورې چې دوی معبوث کیږي**) پاک الله سبحان تعالی وویل: ته یو له هغو کسانو يې چې تر ټاکلې ورځې پورې مهلت ورکړل شوی دی.

شیطان وویل: پروردګاره! په سبب د دې چې تا زه ګمراه کړم،(د بني آدم اعمال) زه به هغوی سینګار کړم او ستا له پاکو بندګانو پرته به ټول ګمراه کړم.د دې پوښتنې په ځواب کې ویلی شو چې الله جل جلاله تعالی انسان پیدا کړی او هغه ته يې د ټاکنې،دغراوۍ واک او اختیار ورکړی، تر څو انسان د ښو، بدو، شر او خیر په ټاکنه کې ازاد وي، د پیغمبرانو لاره تعقیب کړي او ابدي خوښي ترلاسه کړي او هم هغه کولی شي، ځان له الله جل جلاله تعالی او پیغمبر لرې کړي، ګناه، بدۍ او شر ته مخه کړي. په دې حال کې خدای پاک د انبیاوو او الهي کتابونو په رالیږلو سره انسانان د خیر او ښېګڼې پر لور رابللي. اړینه وه چې باید داسې ځواک هم موجود وي، چې انسان شراوبدیولورته دعوت کړي،ترڅوانسان د ټاکنې واک او ازادي له لاسه ورنه کړي. دوه لارو سره مخ شي، بیا د سمې لارې په غوره کولو سره خپل کمال ثابت کړئ. دا باید پام سره وویل شي چې انسان ته اړینه ده چې د لارې د ټاکنې او آزموینې کې ډېرغور وکړي.نو د شیطان له فتنې یوازې د مومنانو لپاره زیانمنونکې نه دي، بلکې د هغوی د لا پرمختګ لامل هم ګرځي او د شیطان له فتنو سره د خدای (ج) لاره غوره کول خورا ارزښتناکه دي او مومنان د شیطان له فتنو سره په مبارزه کې تر حده لوړ کمال ته رسیږي .په اصل کې د دوښمن شتون انسان نور هم چمتو او بیاوړی کوي او دې ته اړوي چې خپل ټول وس او توان وکاروي او په خپل عزم ثابت پاتې شي.په عین حال کې باید یادونه وکړو چې د شیطان وسوسې د جبر تر حده نه دي او شیطان هېڅکله نه شي کولی او نه هم اجازه لري چې انسان په ګناه کولو اړ کړي، د هغه کار یوازې فتنې دی او کله چې یو مومن څو ځلې د هغه وسوسو پر وړاندې مبارزه وکړي، نو هغه سره به د مخالفت کار ستونزمن نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي. لکه څنګه چې قرانکریم د النحل سورې (۱۰۰-۹۹) آیتونو کې دا موضوع په ځانګړې ښکلا سره بیانوي:«انه لیس له سلطان على الذین آمنوا و على ربهم یتوکلون انما سلطنه على الذین یتولونه «په حقیقت کې شیطان په هغو کسانو باندې حاکم نه دی چې ایمان یې راوړی او په خپل رب یې توکل کړی. د هغه واکمني یوازې پر هغه چا باندې ده چې د هغه ولایت یې منلی وي (.همدارنګه په بل ځای کې قرآنکریم د شیطان له ژبې څخه نقل کړی چې د قیامت په ورځ د هغو کسانو په ځواب کې به ووایي چې شیطان د خپلې ګمراهی ګرم ګڼي:«و ما کان لی علیکم من سلطان الا ان دعوتکم فاستجبتم لی فلا تلو مونی و لو موا انفسکم» د (ابراهیم سوره:، ۲۲ آیه) (ما په تاسو باندې هېڅ اختیار نه درلود، پرته له دې چې ما تاسو ته بلنه ورکوله او تاسو منله، نو ما مه ملامتوئ بلکې خپل ځان ملامت کړئ.) په لنډه توګه، د شیطان فتنې هېڅ پابند نه دي او دا فتنه یا وسوسه اچونه د مومنانو د ودې او پرمختګ لامل هم ګرځېدی شي.

په پای کې دعا کوو!

یا ربه! موږ د شیطان له فتنو، وسوسو، د هغه له شر، شیطاني اعمالو او د مکار شیطان له چلونو وساته.«الذی یوسوس فی صدور الناس» او د خناس وسوسه کوونکو،له شره مو په خپل حفظ او امان کې ولره.ربه! موږ له تا د شیطان له شر څخه پناه غواړو او په لوړ آواز سره اعلان کوو:«قل اعوذ برب الفلق، من شر ما خلق، ومن شر غاسق اذا وقب، ومن شر النفاثات فی العقد، ومن شر حاسد اذا حسد»

اې الله جل جلاله تعالی موږ تا پناه وړو چې د سهار رب یې، موږ پناه غواړو د مخلوقاتو له شر او د تورې شپې له شر څخه چې راځي، د هغو جادوګرانو له شر څخه چې غوټې لګوي او د هر حسد کوونکي له شره چې حسد کوي(.ربه! ته مهربانه او بښوونکی یې او خپل ګناهکاره بنده ګان خپل له رحم او فضل څخه مه محرومومه . آمین

د شیطان له وسوسو څخه خلاصون:

په حقیقت کې فتنه یا وسوسه یوه خطرناکه ناروغي او د انسان لپاره د شیطان له دسیسو ده.شیطان غواړي چې خلک په فتنې او وسوسې په اچولو سره ګمراه کړي اوداسې حالت سره یې مخ کړي چې د الهي اطاعت منع شي،له همدې امله الله جل جلاله خپل پیغمبر صلی الله علیه وسلم ته امر وکړ چې له دې فتنو یا وسوسو څخه له خدایه پناه وغواړئ او په دې اړه یې یو بشپړه سوره نازله کړې ده.(د الناس سوره)«قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ(۱) مَلِكِ النَّاسِ(۲) إِلَهِ النَّاسِ(۳3) مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ(۴) الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ(۵) مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ(۶» (شیطان انسان وسوسه کوي او د هغه وسوسې د مومنانو لپاره ډېرې سختې دي او وسوسو درملنه په دوه ډېزونو کېدای شي.

۱ -مومن باید وسوسو ته پام ونه کړي؛بلکه په کلکه یې رد کړي،ځکه چې وسوسې د شیطان له خوا دي او هغه ته زیان نه رسوي.

۲ -که د الله جل جلاله تعالی په ذکر کې مشغول شي،نو شیطان به ترې لیرې وي، له همدې امله خدای (ج) د شیطان په اړه فرمایي:(الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ) یعنې کله چې انسان د خپل رب په یادولو کې غفلت وکړي،نو شیطان ورته راځي او هغه وسوسه کوي او کله چې انسان خپل رب یادوي، نو شیطان ترې لرې کیږي.سوال کوونکواو دهغه په څېر نورو ته زما مشوره دا ده چې دا دوه کارونه وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ -وسوسوته پام ونه کړي اود هغه اغیزې لاندې رانه شي،نودخدای(ج)په امربه وسوسې لمنځه ولاړې شي،څکه کله چي انسان هغه ته خپل پام واړوي،نو هغه زیاتیږي اوشیطان پرهغه غلبه کوي.
۲ -ډیری وخت د پاک الله سبحان تعالی په ذکرکې بوخت شي اوالله (ج) ته پناه یوسي آیه الکرسي و معوذتین (د فلق او ناس سوره) ووایي او تکرار یې کړي،نو په دې کار سره به د پاک الله جل جلاله تعالی په امرد هغه وسوسې لري شي.

د شیطان کید(مکر، حیله) کمزور دی:

د ذکرشویواړخونو له مخې،باید دا فکر ونه شي چي د شیطان ځواک خورا پیاوړی دی او له هغه سره جګړه سخته اودرنه ده،د دې مفکورې دلرې کولولپاره الله جل جلاله تعالی فرمایي:**«إن کید الشیطان کان ضعیفا»** (نساء، ۷6) او په **«نحل»** سوره کې چېرته چي د قرآنکریم د تلاوت په مهال پراستعاذه امر کیږي،له دې سره سره یې داهم ویلي چي شیطان به پرهغو مومنانو باندې واک ونه لري چي پر خدای (ج) یې توکل کړی وي، یعني له خدای(ج) یې پناه غوښتې وي،لکه څنګه چي فرمایي:**فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ (۹۸) إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُواْ وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ (۹۹) إِنَّمَا سُلْطَانُهُ عَلَى الَّذِينَ يَتَوَلَّوْنَهُ وَالَّذِينَ هُم بِهِ مُشْرِكُونَ (۱۰۰) (نحل سوره ۹۸- ۱۰۰**)**یعني کله چي غواړې قرآن ولولې، نو د رټل شوي شیطان څخه له الله جل جلاله تعالی نه پناه وغواړه، څکه هغه مومنانو یا با ایمانه خلک چي په الله جل جلاله تعالی باور لري واک ونه لري، یوازې پر هغو خلکو به واک ولري، چي هغه خپل ملګری ګڼي او هغه شریک وګڼي**،د دې آیې شرحه کنټرول نه وي چي په خدای(ج) باورلري**«معارف القرآن»** (جلد ۸، نحل سوره ، آیه ۹۸ -۱۰۰) داستعاذې مسایل او تفصیل احکام شرعي چي ورځینې تیر شو هلته هم کتی شئ.

د قرآن د پیل او پای تر منځ موقع:

الله جل جلاله تعالی قرآنکریم د الفاتحې په سورې پیل کړی چي لنډیز یې دا دی چي له الله جل جلاله تعالی مرسته وغواړئ او د خدای له حمد وروسته په مستقیمه لاره کې(صراط مستقیم) بریالي شئ.الهي مرسته او مستقیمه لار(صراط مستقیم)هغه دوه شیان دي چي په هغو کې د دین او انساني نړی بریا نغښتې ده،خو د دغودوو شیانو په مطالعې کولواو بیا له هغو په استفادې سره د شیطان د فریب او وسوسو لومه ګام په ګام پراخیږي،نوځکه الله جل جلاله تعالی د دا لومې د ماتولو لپاره چي استعاذه ده پای ته رسولی دی .

ګرانو لوستونکو!

ام المؤمنین، عایشه - سلام الله علیها - فرمایي:« کله به چي رسول الله صلی الله علیه وسلم ویده کېده،نو دواړه لاسونه به یې سره یو ځای کول او د اخلاص او معوذتین سورې به یې لوستلې،بیا به یې د لاسونو په ورغیو خپل مخ او تول ځان مسح کړ،دا کار یې درې ځلې کاوه،هر ځل به یې دا درې سورې تکرارولي او ویل به یې.(د اهل سنت په روایت)**اللهم اجعلنا من المخلصین في أعمالنا وادفع عنا أذي شیاطین الإنس والجن و أبعد عنا شر الموسوسین وقناعذاب جهنم و لا تفضحنا یوم العرض و الدین.«سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ «۱۸۰» وَ سَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ «۱۸۱» وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ «۱۸۲» (صافات سوره)**(ستا رب پاک او منزّه دی، پروردګاره!له هغه څه

(c) ketabton.com: The Digital Library

 څخه چې دوی یې (فکر کوي) د هغه په اړه بیانوي او سلام دې وي په ټولو پیغمبرانواو شکر اوستاینه دې د الله لره وي چې د جهانیانو رب دی.

رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ وَتُبْ عَلَيْنَآ إِنَّكَ أَنتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ .اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، فِي الْعَالَمِينَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. سبحانك اللّهم وبحمدك أشهد أن لا إله إلا أنت أستغفرك وأتوب إليك. اللهم اجعل القرآن حجة لنا ولا تجعله حجة علينا برحمتك يا أرحم الراحمين.

یا خدایه! د خپل سپېڅلي کلام ترجمه مو قبول کړه او زموږ په نیکو اعمالو کې یې حساب کړه او قرآن زموږ د ژوند لارښود وګرځوه .

آمين يا رب العالمين
صدق الله العظيم و صدق رسوله نبي الكريم.

ومن الله التوفيق

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الناس سورې د مطالبو او موضوعاتو لیست

شماره	نام سوره	معانی ومحتوی سوره ها	صفحه
	سُورَةُ النَّاس	ـ الناس = خلک	
1		ـ د سورة الناس منځپانګه: دا سورت رسول الله صلی الله علیه وسلم ته د لاربنود او مشر په توګه لاربښوونه کوي چې د ټولو وسوسه اچونکو له شر څخه الله تعالی ته پناه یوسي .	
2		ـ د تسمیې وجه.	
3		ـ د سورة الناس د آیتونو، کلمو او حروفو شمېر.	
4		ـ په ټولیزه توګه د الناس سورې د آیتونو وېش.	
5		ـ د سورة الناس عمومي محتوا.	
6		ـ د سورة الناس تفسیر او ژباړه.	
7		ـ پرانسان د شیطان ګمارنې دلیل .	
8		ـ په الناس سوره کې د الله تعالی صفتونه.	
9		ـ په دې سوره کې د بحث وړ موضوعات.	
10		ـ استغاثه تعریف.	
11		ـ استغاثه ډولونه.	
12		ـ الف: استغاثه په عالم أسباب کې.	
13		ـ ب: استغاثه په عالم مافوق أسباب کې.	
14		ـ استعاذه (پناه وړل).	
15		ـ د قریشو مشرکانو د پناه غوښتلو عادت.	
16		ـ د انسان دوه دښمنان، انسان او جنات او مقابله.	
17		ـ ولی شیطان په خناس ونمول شو؟	
18		ـ د خناسان ډله.	
19		ـ شیطان او د هغه کنټرول پر انسان.	
20		ـ د ګمراهانو توبه نه قبلیږي.	
21		ـ په اصطلاح کې توبه.	
22		ـ ولې د فرعون توبه ونه منل شوه؟	
23		ـ شیطان خبیث .	
24		ـ په قرآن کریم کې د شیطان ځینې ناوړه صفتونه.	
25		ـ له شیطان سره په مقابله کې د قرآن کریم لاربښوونه او لاربښوونه.	
26		ـ ولې خدای شیطان ته د وسوسې اجازه ورکړه؟	
27		ـ د شیطان له وسوسو څخه خلاصون.	
28		ـ دشیطان حیله کمزوره دی.	
29		ـ د قرآن د شروع او ختم تر منځ موقع	

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الناس سورې ژباړه او تفسير

ليکوال: امين الدين « سعيدی - سعيد افغانی »
افغانستان د ستراتيژيکو مطالعاتو د مرکز مشر
او د حق لاهور د کلتوري مرکز مشر – المان
saidafghani@hotmail.com:
ژباړن مجيب الرحمن خطيبی.
ليکوال او ژوناليست
دشمشاد تلويزيون د ارزوني څانګي مسوول
Khatibim07@gmail.com

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library